

MUSIIKIN ILOA JA KOHTAAMISIA
JÄRVENPÄÄN SEURAKUNNAN MUSKARITOIMINTA

Tarja Karhu

MUSIIKIN ILOA JA KOHTAAMISIA
JÄRVENPÄÄN SEURAKUNNAN MUSKARITOIMINTA

Tarja Karhu
Opinnäytetyö, kevät 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + Kirkon
varhaiskasvatuksen ohjaaja sekä
lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Karhu, Tarja. Musiikin iloa ja kohtaamisia. Järvenpään seurakunnan muskaritoiminta. Kevät 2015, 73 sivua, 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, Sosionomi (AMK) + Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaaja sekä lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mikä on Järvenpään seurakunnan muskaritoiminnan merkitys aikuisille ja lapsille. Kävijöiden palaute auttaa kehittämään toimintaa jatkossa entistä asiakaslähtöisempään suuntaan.

Kyselyn aikaan keväällä 2014 seurakunnan kahdeksaan muskariryhmään osallistui 58 äitiä, 5 isää ja 94 lasta. Tutkimusaineisto koostui saaduista 62 vastauksesta. Kysely tehtiin puolistrukturoidulla lomakkeella, joka sisälsi myös joitakin avoimia kysymyksiä.

Vastaukset analysoitiin pääosin kvantitatiivisella menetelmällä ja avointen vastausten osalta kvalitatiivisesti, osittain saatuja vastauksia esittäen.

Tulokset olivat pääosin hyvin myönteisiä. Kävijöiden kehittämistoiveet liittyivät lähinnä tiettyihin muskareiden sisältöalueisiin. Näihin toiveisiin ohjaajien tulee olemaan helppo vastata. Tutkimuksessa kävi ilmi, että pieni osa kävijöistä oli tyytymätön tapaan, jolla heidät ja heidän lapsensa kohdattiin ja huomioitiin muskareissa. Muskaritoiminta tavoittaa hyvin nuoria aikuisia, joilla ei ole aiempaa kontaktia seurakunnan toimintaan. On tärkeää, että kävijät tulevat kohdatuiksi paitsi pienten lastensa vanhempina myös nuorina aikuisina, etenkin kun tiedetään, että valtaosa kirkosta eroavista on nuoria aikuisia.

Asiasanat: Kirkon varhaiskasvatus, varhaisiän musiikkikasvatus, seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatus, kohtaaminen ja vuorovaikutus, dialogisuus kohtaamisessa.

ABSTRACT

Karhu, Tarja. The joy of music and encounters. The musical play groups in the parish of Järvenpää. Spring 2015, 73 pages, 2 appendix. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Child and Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study is to discover the meaning of the musical play groups in the parish of Järvenpää for both adults and children. Based on their feedback the aim is to continue to develop the musical play groups to more customer-oriented direction.

At the time of this survey, in the spring of 2014, there were 58 mothers, 5 fathers and 94 children participating in those musical play groups. The study consisted of 62 received answers. The survey was carried out in a semi-structured form, which also included some questions.

The answers were analyzed mainly by the quantitative method. Some of the answers were analyzed qualitatively, the rest of them by showing them.

The results were positive. The participants were mainly related to the development aspirations of certain content areas in which the instructors will be easy to answer. It was interesting that a small part of the visitors were dissatisfied with the way in which they and their children were encountered and paid attention to in their groups. These musical play groups reach well young adults, who have no previous contact with the activities of the congregation. It is important that they will not be encountered only as young parents but also as young adults, especially when it is known that the majority of those who will leave the Church are young adults.

Key words: church of early childhood education, early childhood music education, church early childhood music education, the encounter and interaction, dialogue encounter.

SISÄLLYS

JOHDANTO	7
1 KIRKON VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS	9
1.1 Kirkon varhaiskasvatus	9
1.2 Varhaisiän musiikkikasvatuksen anti lapsille	10
1.3 Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatus.....	11
2 VUOROVAIKUTUKSEN MERKITYS MUSKARITOIMINNASSA.....	12
2.1 Musiikin merkitys aikuisille	12
2.2 Kohtaaminen ja vuorovaikutus ohjaajan näkökulmasta.....	12
2.3 Dialogisuus vuorovaikutuksessa	15
3 AIEMMAT TUTKIMUKSET	16
3.1 Musiikkikasvatus vanhempien, ohjaajien ja työntekijöiden näkökulmasta	16
3.2 Perhekerhojen ja vauvamuskarin anti vanhemmille	17
3.3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen.....	18
3.4 Vastavuoroisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmia	18
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ.....	19
4.1 Järvenpään seurakunta	19
4.2 Seurakunnan perhekerhotyö.....	19
4.3 Seurakunnan musiikkipainotteiset perhekerhot eli muskarit	21
5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	23
6 TUTKIMUKSEN TARVE	24
7 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSIMENETELMÄT	26
7.1 Aineiston hankinta muskariryhmissä.....	26
7.2 Kvantitatiivinen tutkimusanalyysi	27
7.3 Kvalitatiivinen tutkimusanalyysi	27
8 TUTKIMUSTULOKSET	29
8.1 Taustatiedot.....	29
8.2 Muskarin sisältöalueiden arviointi	34
8.3 Muskarin laadullinen arviointi	36
8.3 Kohtaaminen ja huomioiminen.....	38
8.4 Muskareiden hartaushetket	39
9 AIKUISTEN ITSEÄ KOSKEVAT ODOTUKSET	42
9.1 Aikuisten odotukset itselleen seurakunnalta	42

9.2 Aikuisten tyytyväisyys muskaritoimintaan	43
9.3 Aikuisten tyytymättömyys muskaritoimintaan	44
10 MUSKARI LASTEN KANNALTA.....	46
10.1 Millaista toimintaa vanhemmat tahtoisivat lapsilleen muskarivaiheen jälkeen?	46
10.2 Lasten mielestä parasta	47
10.3 Lasten tyytyväisyys (vanhempien sanoittamana).....	48
10.4 Lasten tyytymättömyys (vanhempien mielestä).....	48
11 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	51
12 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	54
13 POHDINTA	56
LÄHTEET.....	60
LIITE 1	68
LIITE 2	72

JOHDANTO

Eräs kirkon varhaiskasvatuksen vahvuuksista on sen taito uudistua. Uudet innovaatiot ovat syntyneet vastauksina perheiden ajankohtaisiin tarpeisiin tai yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ryhmiä perustetaan sinne, missä lapset ja aikuiset ovat, seurakuntalaisten odotukset huomioiden. (Lapset seurakuntalaisena 2013, 14 & 27.) Seurakuntien järjestämä musiikkileikkikoulutoiminta on hyvä esimerkki onnistuneesta innovaatiosta. Se on juuri senkaltaista uutta, tavoitettavaa ja yhteisöllistä toimintaa, jota seurakuntiin ollaan oltu hakemassa ja joka tukee musiikillisin keinoin perheitä kasvamaan seurakuntayhteydessä (Torri-Tuominen 2010, 5 & 131).

Järvenpään seurakunnassa musiikkipainotteinen perhekerhotoiminta, eli muskaritoiminta (kuten sen nimeän tässä työssäni) käynnistyi aloitteestani vuonna 2005. Toiminta on kasvanut vuosien aikana ja tällä hetkellä tarjoamme perheille kahdeksan viikoittain kokoontuvaa muskariryhmää. Vauvat ja pikkulapset vanhempineen ovat osallistuneet sylimuskarisiin ja muutamassa ryhmässä on järjestetty lisäksi ikätasoinen minimuskari isommille sisaruksille. Lastenohjaajien ohjaamat ryhmät kokoontuvat kaupungin eri puolilla sijaitsevilla seurakunnan kerhotoiloissa, puolitoista tuntia kerrallaan.

Muskareiden ideana on tarjota vauvoille ja taaperoille turvallisia kokemuksia oman vanhemman sylissä yhdessä musisoiden. Vanhemmat tutustuvat samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin ja saavat mukavaa yhteistä tekemistä pienten lastensa kanssa. Muskarin laulut ja leikit valitaan siten, että niissä on paljon vanhemman ja lapsen välistä katsekontaktia, hellittelyä sekä yhdessä liikkumista. Näin pyritään tukemaan lasten ja vanhempien välistä varhaista vuorovaikutusta. Tavoitteena on ollut iloita yhdessä musisoinnista. Ryhmät ovat täyttyneet aina nopeasti ja vapautuneille paikoille on riittänyt tulijoita. Osin muskareiden suosio selittyy sillä, että maksuttomina ne ovat kaikille mahdollisia. Toiminnan laajennuttua on yhä useampi lastenohjaaja siirtynyt muskarityöhön. Ohjaajien musiikkikoulutuksista sekä vuonna 2010 ilmestyneestä Kirkkomuskari-materiaalista on saatu merkittävää tukea työlle.

Seurakunnan kokoava toiminta on pitkäjänteistä työtä ja sille on ominaista pysyvyys ja säännöllisyys. Lastenohjaajat tulevat perheille tutuiksi vuosien aikana. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 27.) Seurakunnan muskarissa ohjaaja tapaa viikoittain samoja lapsiperheitä. Tutuksi tuleva ryhmä rohkaisee kävijöitä laulamaan ja leikkimään yhdessä. Muskari antaa ohjaajille ihanteellisen mahdollisuuden palvella perheitä viikoittain.

Muskareissa ei ole aiemmin tehty yhtenäistä, kaikkia ryhmiä koskevaa palautekyselyä. Kävijöiden asiakastyytyväisyyden selvittäminen on muskaritoiminnan kehittämisen edellytys. Toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää selvittää, millä tavoin kohtaamme ja palvelemme perheitä sekä miten voisimme kehittää muskaritoimintaa niin, että se vastaisi yhä paremmin kävijöiden tarpeisiin. Opinnäytetyössäni pyrin kartoittamaan, mikä on ollut muskarien merkitys niihin osallistuvien perheiden näkökulmasta.

1 KIRKON VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS

1.1 Kirkon varhaiskasvatus

Kirkon varhaiskasvatus perustuu Raamattuun ja kirkon lainsäädäntöön. Lapsi on osallinen -niminen kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissasiakirja (Vake) tukee seurakuntia varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Sen rinnalla käytettäväksi julkaistiin vuonna 2013 Vaken päivitys Lapset seurakuntalaisina -asiakirja, jossa kirkon varhaiskasvatusta tarkastellaan laajemmin. Näiden ohella sitoudutaan valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman (Vasun) linjauksiin. Kirkon kasvatuksen linjaus, Meidän kirkko – kasvamme yhdessä, vuodelta 2012 sisältää strategiset linjaukset kasvatukseen ja sen kehittämiseen. Se on osa Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -linjausta, joka ohjaa varhaiskasvatusta sekä sen kehittämistä. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen perusteella aikuisten on otettava huomioon lapsen etu ja se, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi. (Ojell 2013, 17–22.) Kirkon kasvatusta tukemaan on myös laadittu neljä kehittämissasiakirjaa, joissa huomioidaan työ eri ikäryhmien parissa. Nämä ovat Lapset seurakuntalaisina, Tytöt ja pojat seurakuntalaisina, Nuoret seurakuntalaisina sekä Aikuiset seurakuntalaisina. (Ojell 2013, 19–21.)

Kirkon varhaiskasvatuksen laadun takeena on motivoitunut, sitoutunut ja ammattitaitoinen henkilökunta. Kirkon varhaiskasvattajien työn ydinosaamiseen kuuluu kristinuskoon perustuva arvo-osaaminen. (Lapsi on osallinen 2008, 35.) Kirkon varhaiskasvatus on lapsilähtöistä ja aikuisjohtoista. Se tukee lapsen ja hänen perheensä uskoa ja kokonaisvaltaista kasvua. Kasvatuskumppanuutta rakennetaan kunnioituksen, luottamuksen ja tasa-vertaisuuden pohjalta. Vanhemmille tarjotaan tukea ja rohkaisua vanhemmuuden tehtävässään. Tärkeällä sijalla on lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen vahvistaminen. Kaikessa päätöksenteossa käytetään lapsivaikutusten arviointia eli päätösten vaikutusta lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Lapsesta tulee seurakunnan jäsen kasteessa ja seurakunta tukee hänen kristillistä kasvatustaan. (Ojell 2013, 20–23.)

1.2 Varhaisiän musiikkikasvatuksen anti lapsille

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoite on musiikillisten elämysten, valmiuksien, taitojen sekä virikkeiden antaminen lapsille. Luovuuden ja itseilmauksen kehitystä sekä emotionaalisten, sosiaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen kehitystä pyritään tukemaan. Toiminnassa tähdätään jatkuvan musiikin harrastamisen syntymiseen. (Musiikinopetus Suomessa i.a.)

Lapselle on mieluisinta kuunnella oman äidin tai isän ääntä ja hän nauttii nähdessään vanhempiensa ilmeet ja eleet kun he laulavat hänelle. Pienokaisen keskushermosto on vielä hidasta ja hän tarvitsee aikaa vastatessaan käsiensä tai jalkojensa liikkein, hymyllä tai äännähtämällä. Vauva laulaa aluksi tällä tavoin. Vanhempien fyysinen läheisyys ja kannustavat ilmeet, eleet ja ääni innostavat lasta kokeilemaan. Puhetaito kehittyy jokeltelusta tavujen tai sanojen toistamiseen. Lapsi myös nauttii saadessaan jokellellä yksinään ja kuunnella omaa ääntään. (Perkiö ja Huovi 2002, 6-7.) Lasten mieleen syntyy eräänlainen musiikin kehikko, jos heille lauletaan paljon. Musiikista tulee suorastaan osa lapsen persoonallisuutta perheissä, joissa soitetaan ja lauletaan usein. Tärkeintä ei ole musiikillinen erityisosaaminen vaan äiti, joka laulaa rakastaen lapselleen. (Sinkkonen 1995, 118.)

Lapsi oppii kuuntelemaan aikuisen avulla. Monipuolinen taidekasvatus herkistää lapsen aisteja, syventää hänen tunne-elämäänsä ja rikastuttaa hänen mielikuvitustaan. (Bergström 1995, 4.) Vanhempien tehtävänä on auttaa lasta löytämään hiljaisuus aikamme värien, valojen, metelin ja liikkeen jatkuvassa ärsyketulvassa, jotta musiikki voisi puhjeta uuteen väriloistoon (Sinkkonen 1995, 118). Pienen lapsen musiikkikasvatus tarkoittaa yhdessä lähekkäin olemista. Paras tapa tutustuttaa lapsi musiikkiin on hyräillä hiljaa lämpimässä ja läheisessä vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Jo ennen puhumaan oppimistaan voi lapsi omaksua useita yksinkertaisia sävelmiä. Kolmivuotiaana lapsi on vastaanottavainen ja eläytymiskykyinen ja musiikkikasvatuksen tärkein tavoite on kartuttaa hänen lauluvarastoaan ja synnyttää myönteinen asenne musiikkiin. (Ollaranta & Simojoki 1980, 5.) Musiikin perusolemus on sosiaalista ja parhaimmillaan se yhdistää läsnäolijat toisiinsa tarjoamalla yhteisen kokemuksen. Vaikka pieni lapsi ei ymmärräkään vielä sanoja, osaa hän aistia että vanhemmilla, hänellä ja kaikilla muillakin on tässä hyvä olla. (Issakainen 2005, 122.)

Johanna Still toteaa väitöskirjassaan, että musiikkia käytetään alle 3-vuotiaiden lasten kanssa päiväkodeissa välineenä, jolla tuetaan lasten kielellisiä ja emotionaalisia taitoja. Lapsille tulisi valita lauluja, jotka ovat lyhyitä, yksinkertaisia ja äänialaltaan soveltuvia lasten laulettaviksi. Still tutki myös kasvattajien tapaa tarjota musiikkielämyksiä päiväkotien pienille lapsille ja tulosten mukaan he olivat kyllä innokkaita käyttämään musiikin mahdollisuuksia kulttuuriperinnön välittämisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Sen sijaan toiminnassa ei juurikaan keskitytty kehittämään lasten musikaalisia taitoja. (Still 2011.)

1.3 Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatus

Seurakunnan muskarissa hiljaisuuden kuuntelu tukee lasta rukoukseen ja raamatunkertomusten kuunteluun. Hiljentyminen ilmentää luontaista kaipuutamme Jumalan yhteyteen. Lapsi oppii toimimaan ryhmässä ja saa ystäviä. Samalla muskaritoiminta on tavoitettavaa ja yhteisöllistä toimintaa, jossa kohdataan säännöllisesti nuoria vanhempia sekä isovanhempia. Muskari antaa elämyksiä, iloa ja oivalluksia. Perustana on Jumalan armo ja hyväksyntä meitä kaikkia kohtaan. Musiikkikasvatus on tavoitteellista toimintaa, jolla tuetaan perheitä kasvamaan seurakuntayhteyteen (Torri-Tuominen 2010, 5 & 25, 131.) Lapsen ilmaisu ja musiikillinen ajattelu kehittyvät jo varhaisessa vuorovaikutuksessa. Hän elää uskoaan laulamalla, soittamalla, liikkumalla taikka kuunnellen. Taidekasvatuksella tuetaan lasta itseilmaisuun, uuden luomiseen sekä omien kykyjen löytämiseen. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 17.)

Näkemyks kasvattavasta ja palvelevasta kirkosta huomioi lapsen kokonaisvaltaisesti tukien hänen kasvuaan kristittynä sekä kristityksi (Launonen 2008, 233). Omaa työnäkyä tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, että kyseessä on vastuullinen ja ainutlaatuinen palvelutehtävä, johon meidät on kutsuttu.

Muskareiden vauvaryhmät voivat olla avuksi terveen varhaisen vuorovaikutuksen ja turvallisen kiintymyksen synnylle. Yhteinen musiikki ikään kuin huomaamatta rohkaisee vanhempaa luomaan mielihyväsävyistä tunnesuhdetta lapseensa. Näin musiikki saattaa toimia ongelmien ennaltaehkäisijänä lapsen elämässä. (Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa 2004, 18.)

2 VUOROVAIKUTUKSEN MERKITYS MUSKARITOIMINNASSA

2.1 Musiikin merkitys aikuisille

Miikka Anttila on tutkinut väitöskirjassaan musiikin merkitystä Lutherin teologiassa analysoiden hänen tekstejään, lähtökohtanaan Lutherin ajatus musiikista Jumalan suurimpana lahjana. Musiikin vaikutus tunne-elämäämme on Lutherin mukaan jopa niin valtava, että ainoastaan Jumalan sana voi kilpailla sen kanssa. Musiikki on Jumalan erityinen lahja, joka on kaikkein lähinnä teologiaa, se on Jumalan lahjoista paras. Luther ei voi ymmärtää ihmisiä, joita kaunis musiikki ei kosketa. (Anttila 2009.) Hänen mielestään virsien, hengellisen musiikin ja muunkin musiikin suurin lahja inhimilliseen elämäämme on siinä, että musiikki luo viatonta iloa (Jolkkonen, 2013).

Professori Mari Tervaniemi vetää Musiikki ja aivot -ryhmää Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitoksella. Tutkimuksin on osoitettu, että soittamista harrastaneiden lasten aivot erottelevat ääniä tarkemmin kuin verrokkien jo 2 - 6 vuoden soittoharrastuksen jälkeen. Aikuistenkin aivoille on musiikkiharrastuksesta hyötyä. On hyvä tietää, että musiikin harrastaminen ei edellytä soittotaitoa, sillä ihan tavallinen musiikin kuuntelu, lauleskeleminen sekä tanssahtelu musiikin tahdissa vaikuttavat myönteisesti sekä aivoihin että keskittymiskykyyn. (Helsingin Sanomat 2015.) Tätähän muskareissa tehdään.

Henkilökohtainen suhde musiikkiin on vuorovaikutussuhde, joka toimii hyvin samankaltaisten lainalaisuuksien mukaan kuin ihmissuhdekin. Varauksellisuus ja huonommuuden tunne rasittavat sitä, kun puolestaan avoimuudella ja hyväksynnällä edistetään sen kehittymistä. (Hongisto-Åberg, jne. 1994, 17.)

2.2 Kohtaaminen ja vuorovaikutus ohjaajan näkökulmasta

Nykyisin monet kokevat, että todellisia kohtaamisia tapahtuu yhä harvemmin. Niihin eivät lukeudu pikaiset, usein työhön tai harrastuksiin kuuluvat yhteydenotot, jotka jäävät yleensä pinnallisiksi. Niiden luoma illuusio yhteenkuulumisesta voi antaa vain hetkellistä

lievitystä oman epävarmuuden tai sisimmässä olevan tyhjyyden kohtaamiseen. (Heinonen & Porkka, 2006.) Muskarit tarjoavat lapsiaan hoitaville aikuisille säännöllisesti koontuvan vertaisryhmän, jossa heillä on mahdollisuus tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin ja ryhmän ohjaajiin.

Vanhempien tutustuminen toisiinsa edesauttaa turvallisen ilmapiirin syntymistä. Kun ohjaajan toimintatapa on myönteinen, salliva ja kannustava, rohkaistuvat vanhemmat keskustelemaan ryhmässä. Turvallinen ja rauhallinen ilmapiiri edesauttaa vanhempia vaihtamaan kokemuksiaan ja näkökulmiaan omasta arjestaan lasten kanssa. Ohjaajan reflektiivinen työote auttaa häntä ymmärtämään erityisesti lapsen kokemusta erilaisissa tilanteissa. Se lisää ymmärrystä myös vanhempien ja lasten sisäisestä kokemusmaailmasta sekä omista tunnekokemuksista kohtaamisissa perheiden kanssa. (Viinikka 2014, 6 & 101.) Avoin ja levollinen ilmapiiri, jossa kunnioitetaan toinen toistaan, mahdollistaa aidon musiikillisen kohtaamisen. Ohjaajan kiireetön läsnäolo lisää ryhmän jäsenten turvallisuuden tunnetta, jota pidetään musiikin luovan oppimisen perusedellytyksenä. (Jordan-Kilki, jne. 2013, 21.)

Sensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä, jolla havainnoidaan toista ihmistä ja vastataan hänen tarpeisiinsa. Empatia eläytyy toisen tunteisiin ja myötäeläen pyrkii ymmärtämään häntä, kun puolestaan sympatia ei aina johda todelliseen ymmärtämiseen, vaikka se sisältääkin myönteisiä tunteita. (Vilén, jne. 2008, 81.) Ohjaajan tehtävänä on hoitaa tai ohjata työssään vuorovaikutusta, joten hän on ensisijaisesti vastuussa siitä, miten vuorovaikutus etenee. On hyvä ajoittain tietoisesti tarkastella omaa osuuttaan vuorovaikutuksen laatuun. Tämä edellyttää sekä oman asenteen että sen seurauksena lähetettyjen viestien tutkimista. Ulkoisen toiminnan tulee aina heijastaa työn arvopäämääriä. (Kiesiläinen 1994, 130–131.)

On tärkeää oivaltaa, että kaikki ihmiset eivät välttämättä kaipaa samanlaista kohtaamista ohjaajalta. Ohjaajan tulisikin olla herkkä aistimaan kävijöiden vuorovaikutustarve, eli kuka puhuu ja kuka kuuntelee, minkä verran tilanteessa on tarvetta puhua ja millä tavoin läsnäoloa viestitään ilmeillä, eleillä ja katseella. (Raatikainen 2015, 107). Ystävällisyys, huomaavaisuus ja korrekki käyttäytyminen koetaan vuorovaikutustilanteissa merkityksellisenä. Työntekijöiden tulisi huomioida myös työpariensä ja esimiehensä vahvuudet ja

onnistumiset. Myönteistä kannustusta ei jaeta koskaan liikaa. Samoin ongelmien ja epäkohtien avoin ja vastuullinen esiintuominen on kaikkien etu. (Gothóni 2014, 225–226.)

Työntekijä kertoo olemuksellaan enemmän kuin sanoillaan auttavassa vuorovaikutustilanteessa. Olemus ilmaisee läsnäoloa, toiselle tilan antamista ja hyväksyntää mutta vastaavasti se voi viestiä myös poissaoloa tai torjuntaa. Levollinen ilmapiiri rohkaisee puhumaan tai viestimään sanattomasti, kuten ilmein ja elein. (Kettunen 2013, 93–95.) Kyky havaita asioita lasten ja aikuisten välisissä vuorovaikutustilanteista on eräs osoitus lapsi- ja perhetyössä työskentelevien ammattitaidosta (Korvela 2003, 167).

Raatikainen (2015) viittaa Särkelään, jonka mukaan luotettavan ohjaajan tunnistaa siitä, että hän toimii johdonmukaisesti ja ennustettavasti. Vuorovaikutustaidot ovat onnistuneen asiakastyön perusta ja luottamusta lisää ohjaaja, joka on helposti lähestyttävä. Kävijöiden näkökulmasta kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen on usein tärkeämpää kuin puhuminen. Ohjaaja rohkaisee myönteisellä asenteellaan ja kuuntelutaidollaan kävijöitä kertomaan itsestään ja luomaan yhteyttä. Luotettava ohjaaja ymmärtää aidosti ja välittää ihmisenä, jolloin ryhmän jäsenille tulee tunne siitä, että ohjaaja hyväksyy heidät omana itsenään. (Raatikainen 2015, 51–53.)

Diakonista työtettä ja yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja diakonian välillä tarvitaan tilanteissa, joissa perhe elää haastavaa aikaa esimerkiksi työttömyyden tai muiden ongelmien vuoksi (Lapset seurakuntalaisina 2013, 24). Pirjo Ylikauman (2008) lisensiaatintutkimuksen mukaan työntekijän aito välittäminen ja kiinnostus vahvistavat perheiden luottamusta työntekijään pitkäjänteisessä yhteistyössä. Perheet ja heidän arkensa ovat erilaisia ja elämäntilanteet voivat muuttua nopeastikin. Arjen perhetyö voidaan nähdä ennalta ehkäisevänä perhetyönä, johon tulisi panostaa tehokkaasti. Perheet myös kokevat, että vertaisryhmä on tärkeä osa heidän omaa jaksamistaan.

2.3 Dialogisuus vuorovaikutuksessa

”Dialogisuus on taitoa puhua siten, että toinen haluaa kuunnella, ja taitoa kuunnella siten, että toinen haluaa puhua.” Psykologi Kauko Haarakankaan mukaan ihminen on aidolla tavalla olemassa saadessaan olla dialogissa. (Jordan-Kilkki, jne. 2013, 18–19.) Dialogisuus näkyy yleensä pienissä eleissä ja ilmeissä, kuten tavassa, jolla uutta ihmistä tervehditään. Katsotaanko silmiin ja pysähdytään kiinnostuneena vai kuitataanko tervehdys rutinoidusti? Keskitytäänkö kohtaamisessa oikeasti yhdessä olemiseen vai mietitäänkö samalla jotain itselle tärkeää? Ollaanko läsnä tässä ja nyt, vai eletäänkö jo tulevassa? Oppiminen on luovempaa dialogisessa ilmapiirissä, jossa saa olla levollisena ja kohdattuna. (Jordan-Kilkki, jne. 2013, 20–21.)

Vanhemmille on tärkeintä vaihtaa ajatuksia omaan lapseensa liittyvistä asioista ja he tarkastelevat lastaan yksilönä ja osana perhettään. Vanhemman ja ohjaajan jaettu asiantuntijuus on kasvatuskumppanuuden perusta. Jatkuva ja syvenevä vuoropuhelu mahdollistaa sekä myönteisten että pulmallisten asioiden käsittelyn. (Lämsä 2013, 58–59.) Kasvatuskumppanuudessa vuorovaikutuksen ydin löytyy dialogisuudesta. Dialogi toteutuu keskusteluissa ja vuorovaikutuksessa, kun puolestaan dialogisuus on elämänasenne. (Kekkonen 2012, 54.) Dialoginen asenne ei koe omistavansa totuutta, vaan on jatkuvasti matkalla kohti totuutta toisten kanssa yhdessä (Pruuki 2010, 99).

Veli-Matti Värriin mukaan dialogisuudessa ei ole kyse metodista vaan eettisestä asenteesta, jota tietoisesti voidaan vaalia ja kehittää taidoksi kuunnella toista ihmistä. Hän viittaa Martin Buberin dialogisuusfilosofiaan, jossa Minä-Sinä kohtaamisissa Minän ja Sinän välille syntyvä välitila perustuu molemminpuolisuuteen eikä ole kummankaan kohtaavan osapuolen omaa aikaansaannosta. (Värri 2008, 409.) Buberin mukaan aito dialogi syntyy jopa hiljaisuudessa, kun puolestaan vuolas keskustelu voi olla joskus monologi. Aidon dialogin tunnistaa siitä, että siihen osallistujat ovat toisilleen merkityksellisiä juuri sellaisina kuin he ovat. (Kekkonen 2012, 55.)

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET

3.1 Musiikkikasvatus vanhempien, ohjaajien ja työntekijöiden näkökulmasta

Eveliina Vähäsöyrinki Vaasan ammattikorkeakoulusta teki opinnäytetyönsä vuonna 2011 aiheesta Musiikkikasvatus lapsen kasvun ja kehityksen edistäjänä. Tavoitteena oli selvittää vanhempien kokemusta musiikkileikkikoulun ja soitinryhmän vaikutuksista lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä kartoittaa lasten mieltymystä musiikkiharrastuksen jatkamiseen. Musiikkikasvatus vaikutti lapsiin myönteisesti kehittämällä etenkin heidän sosiaalisia taitojaan ja itseilmaisuaan sekä herättämällä heidän kiinnostustaan musiikkia kohtaan. (Vähäsöyrinki 2011.)

Johanna Albinssonin ja Katarina Nilssonin opettajankoulutukseen (Karlstadin yliopisto) liittyvän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kasvattajien näkemystä musiikista työssään, lasten musiikin oppimista sekä tapoja, joilla musiikkia käytetään voimavarana. He haastattelivat 8 kasvattajaa, jotka työskentelivät iältään 1 - 3 -vuotiaiden lasten kanssa. Tulokset osoittivat, että näkemys omasta musiikkiosaamisesta vaikutti merkittävästi siihen, missä määrin kasvattajat käyttivät ja kokivat musiikin pedagogisena voimavaranaan. Lapset ilmaisivat itseään musisoimalla vapaan leikin aikana mutta kasvattajat eivät osanneet hyödyntää tätä ohjatussa toiminnassa, joten leikin vaikutus oppimiseen jäi hyödyntämättä. Kunpa he olisivat uskaltaneet päästää irti kontrollistaan ja antaneet lasten musisoida vapaasti ideoidensa ja ajatustensa pohjalta. (Albinsson & Nilsson 2011.)

Hanna Sateila teki vuonna 2010 lopputyönsä Sibelius-Akatemiaan aiheesta Musiikkikasvatusta luterilaisessa seurakunnassa. Hänen tutkielmansa tarkoituksena oli selvittää, minkälaista musiikkikasvatusta seurakunnassa järjestetään sekä kartoittaa työntekijöiden suhtautumista siihen. Lisäksi hän selvitti musiikkikasvatustoiminnan tehostamista työntekijöiden yhteistyötä kehittämällä. Sateilan saamien vastausten perusteella tutkittavassa seurakunnassa oli jo paljon musiikkikasvatustoimintaa ja työntekijät olivat hyvin avoimia

uusille innovaatioille. He näkivät yhteistyön voimavarana ja kokivat, että musiikkikasvattaja-kanttorille olisi kysyntää kouluttajana ja musiikkikasvatuksen kehittäjänä seurakuntayhtymässä. (Sateila, 2010.)

3.2 Perhekerhojen ja vauvamuskarin anti vanhemmille

Satu Honkasalon Diakonia-ammattikorkeakouluun tekemän opinnäytetyön tutkimusaiheena olivat Janakkalan seurakunnan perhekerhot vanhemmuuden sekä kristillisen kasvatuksen tukena. Vastaajien enemmistö piti kristillisen kasvatuksen tukea sekä toisten vanhempien antamaa vertaistukea tärkeinä. Diakonisen ulottuvuuden keskeinen anti oli ihmisenä kohdatuksi tuleminen sekä se, että aikuiset kokivat saavansa perhekerhossa tukea jaksamiseensa. (Honkasalo 2011.)

Anna-Maria Fruehwirth ja Jenni Miikkulainen (2013) tutkivat Diakonia-ammattikorkeakoulun asiakastytyväisyyskyselyssään kasvattajien kokemuksia Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimesta perhekerhosta. Vastausten mukaan vanhemmat kokivat saavansa toisilta vanhemmilta vertaistukea oman lapsensa tukemiseen sekä vanhempana olemiseensa. Avoimen perhekerhon vertaistuen avulla vanhemmat kokivat tulevaisuutta kuulluksi ja ymmärretyksi paremmin kuin missään muualla. Toisten ongelmia kuunnellessa ymmärtää, että muillakin on samankaltaisia ongelmia. Myös lastenkasvatusvinkkien jakaminen koettiin hyödyllisenä.

Vauvamuskarin merkitystä tutkittiin Maria Hietavan opinnäytetyössä, jonka hän teki Lahden ammattikorkeakouluun. Vanhemmat arvostivat mahdollisuutta tavata toisiaan ja kokea yhteisiä, mukavia hetkiä. Muskarin hyvinä puolina koettiin etenkin rauhallinen ja mieluisa tunnelma sekä se, että muskarissa ei tarvinnut jännittää. Ryhmähenki, kivat uudet tuttavuudet, vertaisuus sekä laajentunut verkosto saivat myös kiitosta. (Hietava, 2013.)

3.3 Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

Tanja Lyytikäisen ja Mila Uysalin opinnäytetyö sisältää sekä raportin että produktin musiikkileikkituokioiden aineistosta, jota on tarkoitettu käyttää kotoutumiskursseilla. Tavoitteena oli koota ja testata musiikkipainotteista materiaalipakettia, jolla tuetaan varhaista vuorovaikutusta maahanmuuttajaäitien ja heidän pienten lastensa välillä. Aineistoon sisältyy 7 musiikkileikkituokiota ohjeineen. Palaute koottiin päiväkirjaa pitäen osallistuvalla havainnoinnilla, videoinnilla, äitejä haastatellen sekä kyselylomakkein.

Lopputuloksena syntyi äiti-lapsisuhdetta tukeva menetelmä, jolla tuetaan maahanmuuttajien yhteiskuntaan sopeutumista. Pohdintaosuudessa opiskelijat löysivät useita tapoja hyödyntää materiaalia jatkossa kotoutumisen tukemisessa. Molempien oma maahanmuuttajatausta toi mielenkiintoisen näkökulman aiheen käsittelyyn. (Lyytikäinen & Uysal 2009.)

3.4 Vastavuoroisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmia

Maria Kuljun opinnäytetyössä muun muassa määritellään englanninkielistä käsitettä *conviviality* seuraavasti: Se on vastavuoroista taitoa elää yhdessä siten, että kukin on vuorollaan antajana ja saajana. Se on ikään kuin vanhan ajan naapuriapua, jolla tuetaan yhdessä elämistä. Se voi tarkoittaa myös solidaarista yhdessä eloa, yhteistä taistelua ihmisarvon ja kestävän yhteisön puolesta sekä voimavarojen jakamista. (Kulju 2014, 17–19.)

Päivi Thitz tutki muun muassa yhteisöllisyydelle annettuja merkityksiä diakoniatyössä haastatteleamalla sekä seurakuntalaisia että työntekijöitä. Kokemus elämän merkityksellisyydestä rakentuu seurakuntayhteisössä sekä yhteisöön kuulumisen että uskonnollisten merkitysten kautta. Aktiivisesti mukana olevat kokevat seurakunnan itselleen tärkeänä yhteisönä mutta suuri osa seurakuntalaisista jää ulkopuolelle kokien seurakuntayhteisön kynnyksen liian korkeana. Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö -strategialla kutsuttiin seurakuntalaisia ja työntekijöitä toteuttamaan yhdessä seurakunnan tehtävää. Seurakuntalaisten kohtaamisen merkitys korostui tutkimustuloksissa tekijänä, joka kiinnittää ihmisiä yhteisöön. (Thitz 2013, 77–78 & 93).

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

4.1 Järvenpään seurakunta

Järvenpään sijaitsee Keski-Uudellamaalla. Vuoden 2013 lopussa Järvenpään väkiluku oli 39 953 ja kaupungissa asui 11 093 perhettä. (Tilastokeskus i.a.) Järvenpään seurakunnassa oli 28 478 jäsentä, eli 71,3 % järvenpääläisistä kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kastettujen lasten osuus syntyneistä lapsista oli 72,3 %. (Järvenpään seurakunnan toimintakertomus 2013, 3.)

Seurakunnan toiminta-ajatus pohjautuu Raamattuun: ”Perustus on jo laskettu ja se on Jeesus Kristus. Muuta perustusta ei kukaan voi laskea”. (1 Kor 3:11.) Tältä perustalta toimitaan kristillisen uskon, toivon ja rakkauden syntymiseksi ja kasvamiseksi Järvenpäässä ja kaikkialla maailmassa. Välittäminen, yhteisöllisyys, oikeudenmukaisuus ja rohkeus muodostavat seurakunnan arvopohjan. Visiona on olla ihmisläheinen, yhteisöllinen, avoin ja ulospäin suuntautunut, kristilliselle uskolle rakentuva seurakunta. Tavoitteena on se, että seurakunnan jäsenet toteuttaisivat kristinuskon ydinsanomaa ja siihen perustuvia arvoja elämässään. (Järvenpään seurakunnan toimintakertomus 2013, 3.)

Lapsi- ja perhetyöllä on hyvät resurssit, vuoden 2013 lopussa työalalla työskenteli pappi, johtava lapsityönohjaaja, 1 lapsityönohjaaja, 1 perhetyöntekijä, 21 lastenohjaajaa, 8 tilapäistä lastenohjaajan sijaista, 2 perhekerhonohjaajaa, määräaikaista tuntityöntekijöitä sekä 6 - 8 vapaaehtoista pyhäkoulunohjaajaa. (Järvenpään seurakunnan toimintakertomus 2013, 45.)

4.2 Seurakunnan perhekerhotyö

Järvenpään seurakunnan lapsi- ja perhetyön perustehtävänä on kasteopetuksesta huolehtiminen. Kokoavaa toimintaa on pyritty suuntaamaan alueellisesti ja aikataulullisesti perheiden tarpeiden mukaan. Toiminnassa on painotettu kasteopetuksen tukemista ja seurakunnan jäsenyyttä. (Järvenpään seurakunnan toimintakertomus 2013, 3.)

Jokainen seurakunnan työntekijä voi omalta osaltaan olla vahvistamassa perheiden hyvinvointia toimimalla perustehtävässään perhelähtöisellä työotteella. Perhetyön kerhotoimintaa kutsutaan useimmissa seurakunnissa perhekerhoiksi. (Haastettu kirkko 2012, 145 & 182) Perhetyön päämääränä on vahvistaa perheiden hyvinvointia toimien niin, että perheet kokisivat Jumalan rakkautta elämässään, saisivat iloa kohtaamisista ja vahvistuisivat niistä. Uskoa tulevaisuuteen ja elämän mielekkyyteen tuetaan ja perheet saavat apua haastavissa elämäntilanteissaan. Perheenjäseniä rohkaistaan elämään uskoa todeksi omassa arjessaan, syvenemään Jumalan tuntemisessa ja löytämään seurakuntayhteys. (Minäkö perhetyöntekijä? 2009, 11.)

Perhekerhoihin tulevat vanhemmat etsivät itselleen seuraa toisista aikuisista, jotka hoitavat kotona lapsiaan. Heille on tärkeää kuulua aikuisten joukkoon ja saada itselleen voimaa, virkistystä sekä hyväksyntää. Ohjaajan tehtävänä on huomioida tasapuolisesti sekä aktiiviset että hiljaiset kävijät, tutustuttaa ihmiset toisiinsa ja luoda turvalliset puitteet koontumisille. Ohjaajan tulisi olla rajansa tunteva, ihmisistä aidosti kiinnostunut ja kokonaisvaltaisesti läsnä oleva aikuinen. Ensisijaisen tärkeää on kohdata jokainen lapsi ja aikuinen yksilöllisesti. Perusasiat, kuten ystävällisyys, hymy ja jutustelu rakentavat siltaa, joka mahdollistaa myöhemmin tarvittaessa syvemmätkin keskustelut ja rohkaisee kävijöitä avun hakemiseen. (Lindfors 2000, 22–23 & 37–39.)

Ohjaaja vastaa kasvatuksen ammattilaisena ja seurakunnan edustajana kerhon toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta huomioiden kerholaisten toiveet ja odotukset. Seurakunnan kerhoissa hartaus eli Jumalan kohtaaminen kuuluu joka kerran ohjelmaan. Kynttilän sytyttäminen, yhdessä hiljentyminen alttarin äärellä, lasten virret, raamatunkertomukset elävöittämisineen sekä rukous ovat keskeisiä elementtejä. Ohjaaja voi osaltaan luoda myönteistä ja valoisaa kuvaa hartaudesta, jonka aina toivoisi kohtaavan myös kävijöiden oman elämän kysymyksiä. (Lindfors 2000, 26–27.)

4.3 Seurakunnan musiikkipainotteiset perhekerhot eli muskarit

Muskaritoimintaa linjaavat musiikkikasvatuksen lisäksi kristillinen kasvatus ja varhaiskasvatus. Muskarit välittävät musiikin iloa ja elämyksiä. Lapsille annetaan mahdollisuus kokea ja ilmaista musiikkia laulaen, soittaen, rytmittellen, leikkien, liikkuen sekä eri taitteenlajeja keskenään integroiden. (Lapsi ja musiikki seurakunnassa 2015, 36.) Tarkoituksena on tuoda musiikki luonnolliseksi osaksi perheiden arkea ja välittää samalla yhdessä laulaen suomalaista perinnettä. Lapsille on mieleen laulujen ja lorujen rytmi vaihtelutneen. Vanhemmat osoittavat lapsilleen hellyyttä, läheisyyttä ja lämpöä laulaessaan hellimislauluja ja lorutellessaan lapset sylissä. Isommat sisarukset alkavat vähän kerrassaan osallistua liikkeeseen ja laulamiseen, kunhan niitä toistetaan riittävän usein. (Lindfors 2000, 35.) Muskareissa useimpiin lauluihin yhdistetään tukiviittomat tai muu käsien liike. Ohjaajana on aina koskettavaa huomata lasten oppiminen, kun he alkavat ensin leikkiä käsillään tutuiksi tulleiden laulujen tahdissa ja pian sen jälkeen jo tapailevat laulunsanoja.

Sylimuskareissa ohjelman suunnittelun lähtökohtana ovat pienten lapsen tarpeet. Ohjelmaan sisällytetään paljon tuttuja elementtejä ja asiat tapahtuvat totutussa järjestyksessä, jotta ne olisivat lasten ennakoitavissa. Oman vanhemman sylissä on aluksi turvallista tarkastella toisia lapsia ja totutella olemaan mukana ryhmässä. Muskarin alkulaulun jälkeen lauletaan nimilaulu, jossa jokainen lapsi kohdataan yksilöllisesti, nimeltä mainiten. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaisesti jokainen lapsi on Jumalan lahja ja hänen luomistyönsä ainutkertainen ihme. Muskariosioon sisältyy lauluja, loruja, laululeikkejä, soittamista sekä liikkumista musiikin tahdissa. Sitten tarjotaan aikuisille kahvit ja lapsille mehut pienen syötävän kanssa ja alkaa vapaan leikin aika. Lopuksi korjataan yhdessä lelut paikoilleen ja päätetään muskari lastenvirteen, rukoukseen sekä tuttuun loppulauluun. Muutama ryhmässä tämän jälkeen seuraa vielä laululeikki, jossa lapset hyppivät musiikin tahdissa. Iloinen leikki on lapsille mieleinen tapa päättää muskarikerta.

Parhaimmillaan ilmapiiri on turvallinen ja toiminnan keskiössä ovat pienet lapset, joita yhdessä ihailaan ja huomioidaan. Vanhemmille tarjotaan rohkaisua ja tukea heidän vanhemmuuden tehtävässään. Lasten perusturvallisuus rakentuu varhaisessa vuorovaikutuksessa, vanhempiensa rakastavan katseen alla. Ohjaaja ymmärtää mallioppimisen merki-

tyksen ja voi omalla toiminnallaan rohkaista uusia vanhempia osoittamaan avoimesti hellyyttä ja heittäytymään iloisesti musisoimaan lastensa kanssa. Perheet antavat usein myönteistä palautetta siitä, että muskareissa on varattu riittävästi aikaa kahvihetkeen ja vapaaseen leikkiin.

Sisältöalueet ja ohjelman rakenne ovat muovautuneet vuosien aikana samankaltaisiksi kaikissa ryhmissämme. Hartaus on suunnattu vauvaryhmissä vanhemmille ja minimuskareissa lapsille. Minimuskareihin sisältyy omat ikätasoiset hartaudet lapsille ja sylimus-kareissa, joihin osallistuu hyvin pieniä lapsia ja vauvoja, ne on kohdistettu ensisijaisesti vanhemmille. Hartaudet seuraavat kirkkovuotta ja niitä pyritään elävöittämään monipuolisesti. Ne pidetään useimmissa ryhmissä alttarin äärellä, muutamassa ryhmässä lattialla ringissä istuen ja ne aloitetaan usein yhteisellä kynttilän sytyttämisellä. Ohjaajat suunnittelevat ja toteuttavat hartaudet itsenäisesti. Niissä pyritään tutustuttamaan perheet keskeisiin raamatunkertomuksiin ja ymmärtämään kirkollista juhlaperinnettä. Tavoitteena on samalla tukea sekä kotien kasteopetusta että aikuisten uskonelämää.

Seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen neljä tavoitetta ovat:

- Herättää ja vaalia rakkautta musiikkiin. Musiikki liittyy läheisesti lapsen uskonnolliseen kasvatukseen ja jokaisen tulee saada ilmaista ja kokea musiikkia edellytystensä mukaisesti.
- Lapsen kasvua ja kokonaisvaltaista kehitystä tuetaan musiikin avulla. Lapsen tunne-, ajattelu- ja sosiaalisen elämän valmiuksia tuetaan musiikkikasvatuksen keinoin. Minän kehitys ja henkinen kasvu vahvistuvat musiikillisen itseilmaisun kautta. Musiikkiliikunnan ja soittamisen avulla lapsen keholliset ja motoriset taidot kehittyvät. Musiikki avartaa maailmankuvaa ja rakentaa lapsen arvomaailmaa.
- Musiikillista ajattelua ja ilmaisua kehitetään. Lasta tuetaan musiikilliseen itseilmaisuuun yhdessä kuunnellen, soittaen, laulaen, liikkuen ja leikkien. Rohkaistaan lasta kokonaisvaltaiseen ilmaisuun ja terveeseen äänenkäyttöön.
- Uskonnollista ja yhteisöllistä kasvua tuetaan musiikkikasvatuksella. Tavoitteena on tukea kristillistä kasvatusta. Jumalanpalveluksissa huomioidaan lapsen tarve ilmaista uskoaan luontevasti. Musiikki seuraa kirkkovuotta. Seurakuntien muskaritoiminta on tärkeä osa musiikkikasvatustyötä. (Torri-Tuominen 2010, 131.)

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä tavoin kävijät olivat kokeneet Järvenpään seurakunnan muskaritoiminnan. Ihannetapauksessa asiakaspalaute sisältäisi konkreettisia kehittämisajatuksia, jotka haastaisivat ohjaajia rehelliseen reflektointiin ja toiminnan kehittämiseen entistä asiakaslähtöisempään suuntaan. Keväällä 2014 toteutettu yhtenäinen kyselytutkimus kahdeksassa muskariryhmässä antoi varsin kattavan kokonaiskäsityksen sen hetkisten kävijöiden kokemuksista.

Useat vanhemmat ovat todenneet, että lapsi- ja perhetyön tarjonta on todella monipuolista ja heidän on ollut hyvin luontevaa osallistua siihen lastensa kanssa. Ennen lasten syntymää vanhempien on kuitenkin ollut vaikea löytää itselleen sopivaa toimintaa seurakunnassa. Tämän vuoksi kyselytutkimuksessa selvitetään samalla sitä, minkälaista toimintaa vanhemmat tahtoisivat itselleen ja lapsilleen seurakunnassa.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mikä on Järvenpään seurakunnan muskaritoiminnan merkitys toimintaan osallistuville aikuisille?
2. Mikä on Järvenpään seurakunnan muskaritoiminnan merkitys toimintaan osallistuville lapsille?

6 TUTKIMUKSEN TARVE

Järvenpään seurakunnan muskareissa ei ole aiemmin tehty kattavaa palautekyselyä. Kahdeksan viikoittain kokoontuvaa ryhmää tavoittaa melko laajalti kotihoidossa olevien lasten perheitä. Samanaikainen kävijäkokemusten kartoittaminen kaikissa ryhmissä mahdollistaa toiminnan kehittämisen asiakaslähtöisempään suuntaan – edellyttäen, että saatu kävijäpalaute osataan hyödyntää onnistuneesti.

Vahva ammatillinen identiteetti ei kohdista saatua palautetta työntekijään vaan tehtyyn työhön. Palaute on työn kehittämisen kannalta olennaisen tärkeää. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 253). Seurakunnan muskareihin osallistujat ovat pieniä lapsia vanhempineen. On keskeisen tärkeää, että lasten vanhemmat kohdataan ja huomioidaan muskareissa paitsi vanhempina, myös nuorina aikuisina.

Ihmiset sitoutuvat seurakuntaan kokiessaan sen merkityksellisenä. Seurakunnan tulisikin luoda ja mahdollistaa merkityssuhteita aikuisen oman elämän ja kirkon uskon välille. Tärkeintä on, että jokainen hyväksytään tervetulleeksi elämäntilanteineen ja kysymyksineen juuri sellaisena kuin hän on. (Aikuiset seurakuntalaisina 2013, 6.) Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -projektin (2006–2009) avulla pyrittiin nuorten aikuisten kristillisen identiteetin vahvistamiseen ja siihen, että kirkon toiminnassa huomioitaisiin paremmin tätä ikäryhmää. Kyseessä oli Kirkkohallituksen ja Kirkkopalveluiden yhteinen hanke, jonka eräänä tavoitteena oli se, että nuoret aikuiset ja kirkko kokisivat keskinäisen vuorovaikutuksensa merkityksellisenä. (Haastettu kirkko 2012, 163–164.)

Etenkin suurissa kaupungeissa alle 30-vuotiaat sitoutuvat kirkkoon selvästi vähemmän ja ovat uskonnollisesti passiivisempia kuin muut ikäryhmät. Suurin osa kirkosta eroavista on nuoria aikuisia eikä seurakunnissa ole juurikaan nimenomaan tälle kohderyhmälle suunnattua toimintaa. (Porkka 2008, 220). Seurakuntien nuorten aikuisten (18 – 29 -vuotiaiden) toiminnan avulla pyritään vahvistamaan heidän kokemustaan kirkosta ja seurakunnasta omaan elämäänsä läheisesti liittyvänä yhteisönä. Kirkossa pohditaan, tulisiko heille järjestää omaa, kohdennettua toimintaa vai tavoitettaisiinko heitä kaikenikäisille seurakuntalaisille suunnatun perustyön kautta. (Haastettu kirkko 2012, 163–165.)

Kirkon tehtävänä on olla toivon välittäjä. Haasteena on olla avoin, elämää tukeva kirkko, joka kohtaa nuoret aikuiset mahdollisuuksina ja toimii Jumalan kohtaamisen mahdollistajana. (Häkkinen 2009, 14–18). Kristinuskon välittäminen tulee olemaan tulevaisuudessa nykyistä vaikeampaa, sillä yhä useammat nuoret eivät aio antaa lapsilleen kristillistä kasvatusta. Huolimatta siitä, että rippikoulu tavoittaa valtaosan nuorista, eroaa yhä useampi heistä kirkosta vain muutama vuosi rippikoulun jälkeen. Kolmasosa alle 30-vuotiaista ei kertomansa mukaan usko Jumalan olemassaoloon. Tästä syystä on tärkeää kiinnittää huomiota tapaan, jolla kirkko kohtaa nuoret aikuiset ja heidän lapsensa. (Haastettu kirkko 2012, 413.) Kohtaaminen on kristillisen ihmiskuvan ydinasia, sillä ihminen on ihminen vasta ollessaan suhteessa toisiin ihmisiin ja Jumalaan. Kysymys kohtaamisesta liittyy ihmisen perimmäiseen olemukseen, hän etsii yhteyttä toisiin ihmisiin, luomakuntaan sekä Luojaansa. (Heinonen & Porkka 2006.) Jumala itse toimii kohtaamisten välityksellä. Ne synnyttävät ja ylläpitävät ihmisen suhdetta seurakuntaan. Luottamuksen yhteisönä kirkko yhdistää ihmisiä yli rajojen. Kohtaamisen tulee olla tarjolla jokaiselle. (Kohtaava kirkko 2014, 21–22.)

Kyselytutkimukseni aikaan seurakuntamme jäsenten lapsista jäin noin 30 lasta kasta-matta. Se on huolestuttava kehityssuunta, sillä kaste on paitsi sakramentti myös uskon ja kristillisen kasvatuksen lähtökohta. (Järvenpään seurakunnan toimintakertomus 2013, 3.) Seurakunta olisi valmistanut kastejuhlan tarjoiluineen mutta se ei muuttanut tilannetta. Kasteiden ja kirkollisten vihkimisten määrän aleneminen ja jäsenmäärän väheneminen ovat todellinen haaste kirkolle. Kasteen merkityksen etsiminen tulee olemaan lähivuo-sina yhä ajankohtaisempaa (Aikuiset seurakuntalaisina 2013, 16).

Aikuiset seurakuntalaisina -kehittämissasiakirjan (2013, 8) mukaan on olennaista kysyä ja aidosti kuunnella seurakuntalaisten näkemyksiä kartoittaen samalla mitä ja millaista toi-mintaa he tarvitsevat. Kyselytutkimuksessani tiedusteltiin, minkälaista toimintaa van-hemmat tahtoisivat itselleen ja lapsilleen seurakunnassa. Tavoitteena on luonnollisesti ehkäistä näiden nuorten perheiden katoaminen seurakunnasta muskarivaiheen jälkeen. Järvenpään seurakunnassa toimivan Aikuisten kohtaaminen -työryhmän tehtävänä on ke-hittää toimintaa eri-ikäisille aikuisille. Kaikki vanhempien vastauksissaan esittämät toi-veet on toimitettu tämän työryhmän sekä lapsi- ja perhetyön käyttöön.

7 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSIMENETELMÄT

7.1 Aineiston hankinta muskariryhmissä

Sain luvan tähän tutkimukseen Järvenpään seurakunnan kirkkoherralta, aikuistyön papilta sekä varhaiskasvatuksen ohjaajilta. Tutkimuksen kohderyhminä olivat seurakunnan kahdeksan muskariryhmää. Ohjasin niistä itse kahta ja osallistuin kävijän roolissa kaikkiin muihin sylimuskareihin seuraten niiden toimintaa koko muskarin ajan.

Kyselylomaketta laatiessani havaitsin, että siitä tuli laajempi mutta sisältöalueiltaan hyvin samankaltainen kuin palautekyselyistä, joita olen tehnyt työssäni kokoavan toiminnan ryhmiin osallistuneille tai kartoittaessani vapaaehtoisten kokemuksia suurten projektien jälkeen. Alkuvaiheessa yritin laatia ainoastaan laadullista tai määrällistä kyselylomaketta mutta en ollut tyytyväinen niiden lopputuloksiin. Lopulta rakensin lomakkeen siten, että siihen sisältyy molempien sisältöalueiden kysymyksiä. Kyselytutkimukseni vastaukset olen analysoinut osittain kvantitatiivisella, osittain kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Lainaamalla otteita kävijöiden vastauksista olen esittänyt tutkimustuloksia avoimesti ja rehellisesti, vastauksia muokkaamatta.

Kyselyt toteutettiin jokaisessa muskariryhmässä kahden viikon aikana keväällä 2014. Kaikki vanhemmat täyttivät lomakkeensa joko kahvitauon tai vapaan leikin aikana. Kyselyssä oli tarkoituksena kartoittaa nimenomaan vanhempien näkökulmaa. Tästä syystä kahdelle lastenlastensa kanssa satunnaisesti osallistuneelle isoäidille tarjottiin mahdollisuutta viedä kyselylomake lasten vanhemmille kotiin täytettäväksi ja seuraavalla kerralla palautettavaksi. Nämä lomakkeet jäivät kuitenkin palautumatta.

Lomake mahdollisti vastausten vertailukelpoisen analysoinnin. Lomakkeen 22 kysymystä pyrittiin esittämään mahdollisimman selkeästi. Osaan kysymyksistä haastateltavat vastasivat rastittamalla mielestään oikean vaihtoehdon ja avoimiin kysymyksiin he vastasivat kirjallisesti. Kyselylomake on liitteenä 1. Sylimuskareihin osallistuvat lapset ovat

pääosin niin pieniä, etteivät he osaa vielä puhua. Muutamassa ryhmässä tarjotaan isomille sisaruksille minimuskari. Näissä ryhmissä kyselin paikalla olleilta lapsilta, mikä muskarissa on heidän mielestään ollut kivointa. Lasten vastaukset löytyvät luvusta 10.

7.2 Kvantitatiivinen tutkimusanalyysi

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavia asioita lähestytään ikään kuin ulkopuolelta tarkastellen ja tutkimus nojaa numeerisen tiedon keräämiseen sekä muuttujien välisten tunnuslukujen laskemiseen. Tulkinta on oikeastaan puhtaasti esillä vasta tulosten esittelyvaiheessa. On tärkeää, että lukija pystyy seuraamaan, mihin tutkijan päättely perustuu jo tutkimusraporttia lukiessaan. (Räsänen 2005, 86–87 & 98–99.) Läpikotaisin ainoastaan laadullista tai määrällistä tutkimusta ei ole olemassa. Määrällinen tutkimus ei ole koskaan pelkästään numeroita, sillä sellaisena sitä ei voisi pitää tutkimuksena ensinkään. Kvantitatiiviseen tutkimukseen sisältyy aina myös laadullinen komponentti, ja vastaavasti kvalitatiiviseen tutkimukseen liittyy määrällinen komponentti, kuten vaikkapa luokittelu. Tutkimuksessa voidaan toki käyttää erilaisia aineistoja ja kysyä niiltä erilaisia kysymyksiä. Kaikkia mahdollisia tekijöitä on mahdotonta sisällyttää tutkimukseen mutta teoreettisesti aiheelliset tekijät täytyy saada mukaan. (Jokivuori & Hietala 2007, 22–23.)

Kyselytutkimuksen vastaukset syötettiin Excel-ohjelmaan, jonka jälkeen tutkimusaineiston kvantitatiiviset tulokset esitettiin graafisesti. Tuloksia analysoitiin sanallisesti ja painoittellen muskarilaisilta lainatut suorat kommentit täydentävät vastausten esittelyä.

7.3 Kvalitatiivinen tutkimusanalyysi

Laadullisen tutkimuksen aineistoa tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennaista, vaikka tosin samankin tutkimuksen aineistoa on mahdollista tarkastella useasta eri näkökulmasta. Havaintoja pelkistäen analyysin kohteena oleva aineisto alkaa muuttua hallittavammaksi määräksi erillisiä havaintoja. Havainnoista etsitään yhdistävät piirteet tai nimittäjät, jonka

jälkeen havaintomäärää karsitaan edelleen havaintoja yhdistämällä. Laadullisen tutkimuksen aineisto voidaan koota muuttujittain taulukkomuotoon. Tulosten selittämisvaiheessa kvantitatiivisen analyysin tuloksia käytetään johtolankoina ja toisinaan avokysymysten vastauksia käytetään tulkinnan havaintoesimerkkeinä. (Alasuutari 2011, 53.)

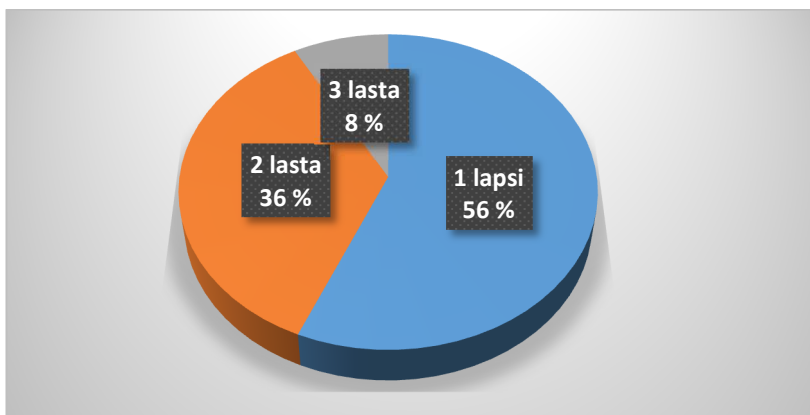
Sisällönanalyysiä voidaan käyttää kaikissa kvalitatiivisissa tutkimuksissa. Perehdyin kyselylomakkeeni kunkin avoimen kysymyksen kohdalla vastauksiin lukemalla ne ensin ajatuksella useaan kertaan ja kirjoittamalla sen jälkeen kaikki vastaukset sanatarkasti allekkain Excel -taulukkoon. Tämän jälkeen etsin ja merkitsin värikynillä samankaltaiset vastaukset, mikä auttoi minua erottelemaan ja ryhmittelemään niitä. Päädyin tutkimaan vastauksia osin myös kvantitatiivisesti etsiessäni niistä samankaltaisia ilmauksia ja niiden esiintymisfrekvenssejä.

Koska osassa kysymyksiä vastausprosentti jäi melko alhaiseksi (N=27, N=35) ja saadut vastaukset eivät olleet kovin pitkiä, en katsonut tarpeelliseksi nimetä niille ensin ala- ja yläluokkia, vaan ryhmiteltyäni saadut vastaukset muodostin niistä käsitteitä.

8 TUTKIMUSTULOKSET

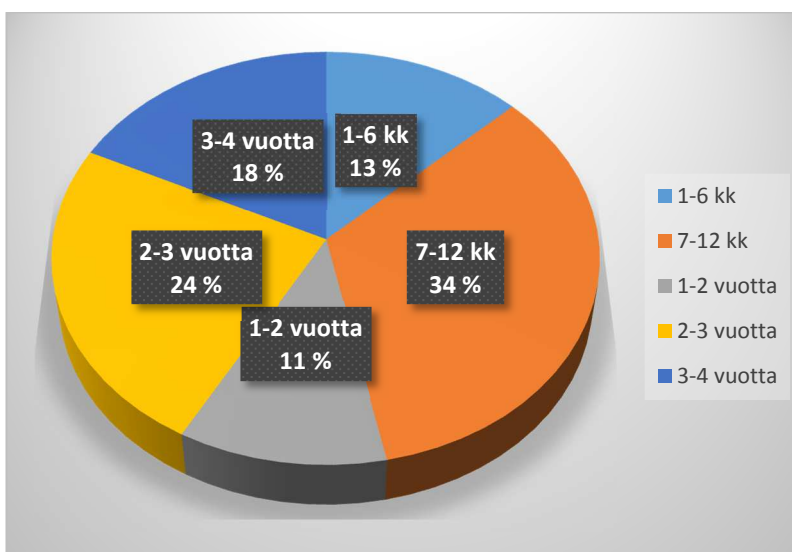
8.1 Taustatiedot

Kyselytutkimukseen vastasi 63 vanhempaa, 58 äitiä ja 5 isää. Heillä oli mukanaan kaikkiaan 94 lasta. Yhden perheen vanhemmat täyttivät lomakkeen yhdessä, joten vastauksia kertyi yhteensä 62. Analyysivaiheessa poistin tyhjät vastaukset. Kysymyksiin vastanneiden lukumäärä ilmaistaan kuvioissa N-luvun avulla.

KUVIO 1. Osallistuneiden perheiden lasten määrä. N=62.

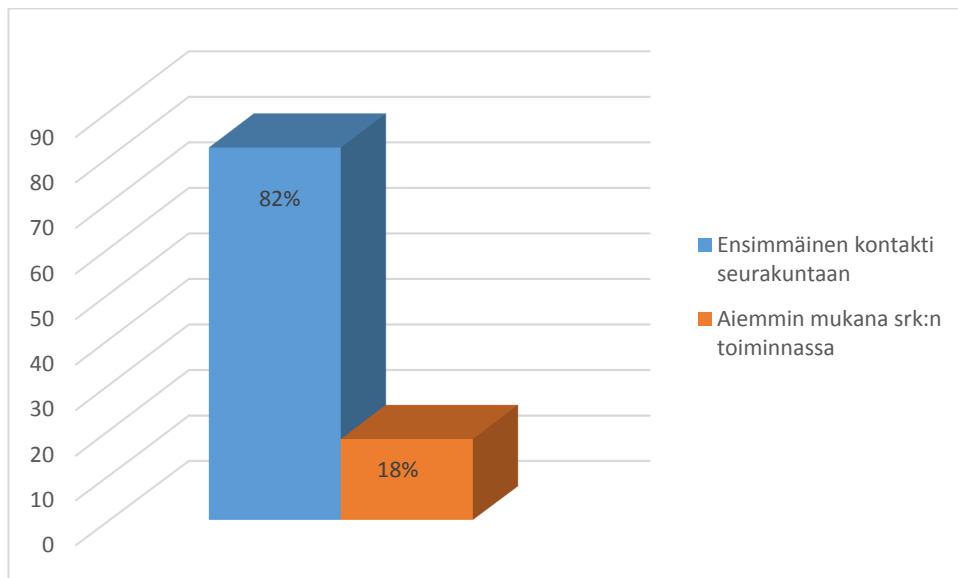
Kyselyyn vastanneista perheistä 35 (56 %) osallistui muskariin yhden lapsen kanssa, 22 (36 %) perhettä kahden ja 5 (8 %) perhettä kolmen lapsen kanssa.

KUVIO 2. Perheiden osallistumisaika muskaritoimintaan N=62.

Kyselytutkimus tehtiin kevätkauden lähestyessä loppuaan. Muskareihin otetaan uusia perheitä ympäri vuoden aina kun paikkoja vapautuu. Niinpä kyselyyn vastanneiden joukossa oli mukana 8 perhettä, jotka olivat osallistuneet toimintaan alle puoli vuotta ja perheistä 21 oli aloittanut muskarissa jo syyskauden alussa. Pidempään muskarissa käyneiden suuri määrä yllätti myönteisesti, perheistä 7 oli mukana toista, 15 kolmatta ja 11 peräti jo neljättä vuotta.

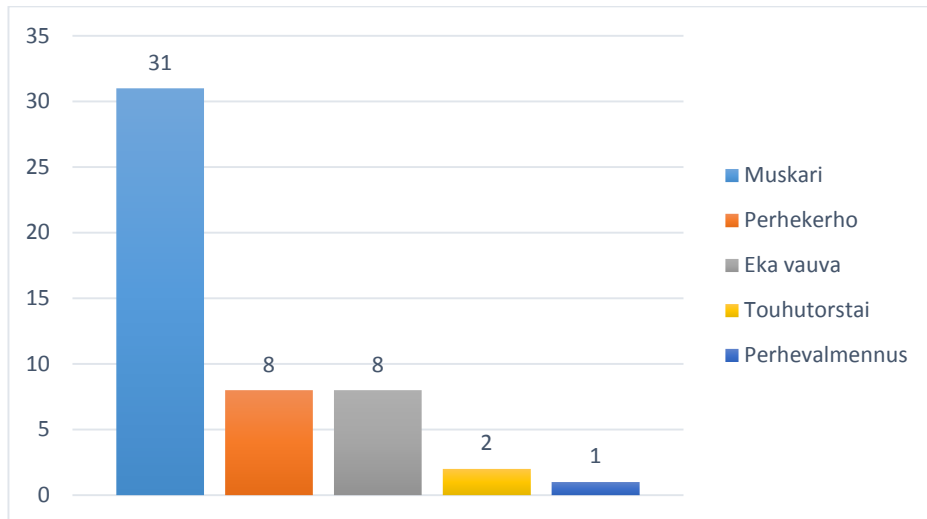
Järvenpään seurakunnassa kaksi eri työalaa vastaa nuorten aikuisten toiminnasta. (Alle 25-vuotiaat ja 25 vuotta täyttäneet). Kyselytutkimuksessa selvisi, että vanhemmista ainoastaan yksi oli alle 25-vuotias. Tässä tutkimuksessa selvitettiin samalla sitä, mikä oli ollut vanhempien suhde seurakunnan toimintaan aikuisina, ennen lastensa syntymää.

KUVIO 3. Vanhempien osuus, joille lapsi- ja perhetyö oli ensimmäinen kontakti seurakunnan toimintaan aikuisiällä tai jotka olivat aiemmin osallistuneet seurakunnan toimintaan. N=62.

Valtaosalle vastanneista muskari tai joku muu lapsi- ja perhetyön ryhmä oli ensimmäinen kokemus seurakunnan toiminnasta aikuisiällä. Lapsi- ja perhetyön tavoitavuus on näiden nuorten aikuisten ryhmässä siis varsin suuri kun vanhemmista peräti 51 (82 %) vastasi, että lapsi- ja perhetyö on ollut heidän ensimmäinen kontaktinsa. Vastajista 11 (18 %) kertoi osallistuneensa seurakunnan toimintaan aikuisena jo ennen lastensa syntymää. Heistä kolmella oli kokemusta jostakin toisesta seurakunnasta, messuihin tai Ristin tielle oli osallistunut vastaajista kaksi. Nuorten aikuisten toiminta, seurakunnan kuoro tai konsertit oli mainittu yksittäisissä vastauksissa ja yksi kertoi olevansa seurakunnan työntekijä. Vastajista kaksi ei ollut nimennyt ensimmäistä kontaktiaan seurakuntaan.

Jakaessani lomakkeita totesin suullisesti, että kyselyssä tarkoitetaan seurakuntayhteyttä nimenomaan aikuisiällä, ennen osallistumista lapsi- ja perhetyön toimintaan. Tästä huolimatta kolme eri vastaajaa mainitsi olleensa lapsena seurakunnan leirillä tai toimineensa nuorena isosena. (Näitä vastauksia en kirjannut tähän tutkimukseen mukaan.)

KUVIO 4. Lapsi- ja perhetyön ryhmä, joka oli aikuisten ensimmäinen kontakti seurakunnan toimintaan. N=50.

Kyselyyn vastanneiden joukossa muskari oli tavoittanut selvästi eniten uusia kävijöitä, eli 31 perhettä (N=50). Lapsi- ja perhetyön kokoavan toiminnan tavoittamat aikuiset jäävät usein seurakunnan toiminnan ulkopuolelle lastensa kasvaessa. Tässä on selkeä kehittämishaaste sekä aikuistyölle että lapsi- ja perhetyölle. On pohdittava, miten näitä perheitä voisi auttaa löytämään oman paikkansa seurakunnassa, jotta he kokisivat osallisuutensa mielekkäänä myös muskarivaiheen jälkeen.

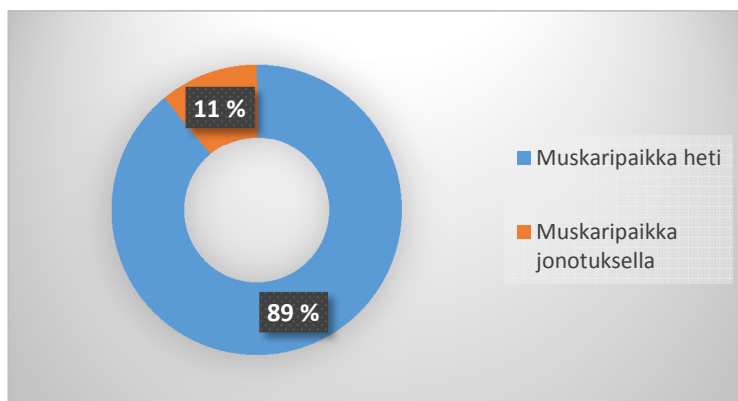
Perheet olivat löytäneet tiedon muskaritoiminnasta seuraavasti: N=50.

seurakunnan nettisivuilta (26)
 ystäviltä (17)
 neuvolan perhevalmennuksen muskariesittelyssä (6)
 perhekerhossa (6)

Suluissa oleva määrä ilmaisee tässä vastaajien lukumäärää. Vanhemmista kaksi mainitsi useammankin tietolähteen. Seurakunnan nettisivut osoittautuivat parhaaksi tavaksi tiedottaa uusista muskariryhmistä.

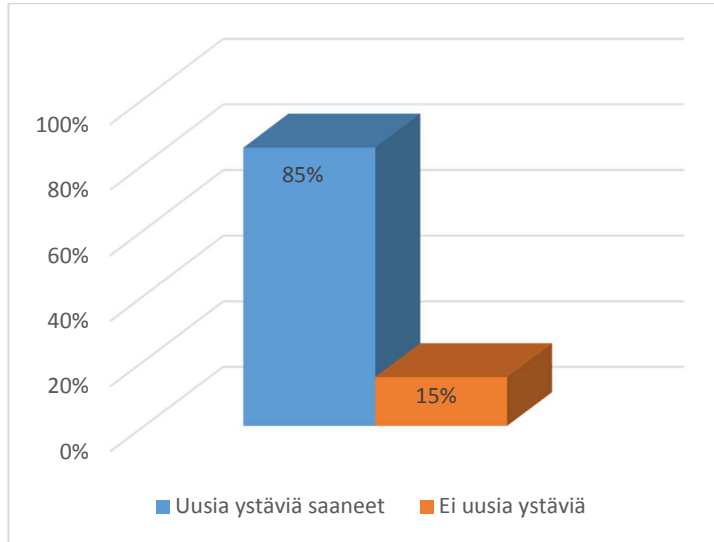
Perhekerhoissa saatu muskaritieto jäi kyselyssä oletettua vähäisemmäksi huolimatta siitä, että näillä ryhmillä on täysin sama kohderyhmä kuin muskareilla. Tiedotusta olisi kehitettävä kaikissa lapsi- ja perhetyön kokoavan toiminnan ryhmissä. Aktiivisella tiedottamisella varmistettaisiin, että kävijöillä olisi riittävästi tietoa seurakunnan laajasta tarjonnasta. On hyvä huomata, että vanhemmille tulisi tarjota tietoa myös aikuisille suunnatusta toiminnasta.

Kyselyn perusteella vanhemmat olivat tosin tyytyväisiä tiedotukseen. Lähes 92 % muskarilaisista oli sitä mieltä, että ohjaajat antoivat heille riittävästi tietoa seurakunnan muusta toiminnasta. Viiden vastaajan mielestä tiedonsaanti oli riittämätöntä. Vastaajista kaksi toivoi, että jatkossa informaatiota saisi jo ilmoittautumisvaiheessa enemmän. Tietoa kaivattiin etenkin siitä, minä viikonpäivinä ja missä kerhopisteissä muskareita todennäköisesti tultaisiin järjestämään seuraavalla toimintakaudella.

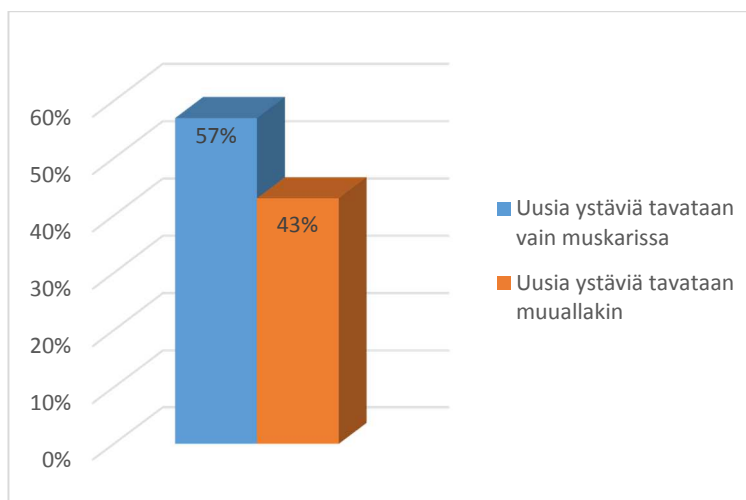
KUVIO 5. Muskaripaikkojen saaminen. N=62.

Valtaosa hakijoista sai muskaripaikan heti. Jonossa olevista ainoastaan kaksi perhettä joutui jonottamaan paikkaansa puoli vuotta, muille vapautui paikat 1 - 2 kuukauden jonotuksella. Seurakunnassa pyritään vastaamaan kävijöiden odotuksiin mahdollisimman kattavasti. Jonossa oleville tarjotaan vapautuneita paikkoja koko toimintakauden ajan. Muutama vuosi sitten käynnistettiin uusi ryhmä tilanteessa, jossa jonoon olisi jäänyt useita muskariin ilmoittautuneita perheitä syyskauden alkaessa. Ohjasin tätä ryhmää vuoden verran yksin, mikä osoitti, että tarvittaessa lapsi-aikuinen -ryhmiä on mahdollista ohjata pienemmilläkin henkilöstöresursseilla. Useimmissa sylimuskariryhmissä ei toisen ohjaajan poissaolon vuoksi ole myöskään ollut tarvetta palkata sijaista.

KUVIO 6. Ystävyysuhteiden syntyminen muskareissa. N=62

Kyselyssä tiedusteltiin, ovatko perheet saaneet muskareissa uusia ystäviä ja enemmistö eli 53 (85 %) kertoi saaneensa. Lukuun sisältyvät sekä vanhempien että lasten saamat uudet ystävät. Muskariryhmiin ilmoittaudutaan aina vuodeksi kerrallaan, joten perheillä on riittävästi aikaa tutustumiseen. Kahvitteluun ja vapaaseen leikkiin varataan joka kerralla puoli tuntia aikaa ja lasten touhuja seuratessa on luontevaa yhtyä keskusteluun. Suuri osa muskarilaisista on muuttanut Järvenpäähän aikuisiällä ja jopa yllättävän usein lasten isovanhemmat asuvat kaukana. Seurakunnan kokoava toiminta tukee osaltaan perheitä uudelle paikkakunnalle kotiutumisessa mahdollistaessaan tutustumisen samassa elämäntilanteessa oleviin.

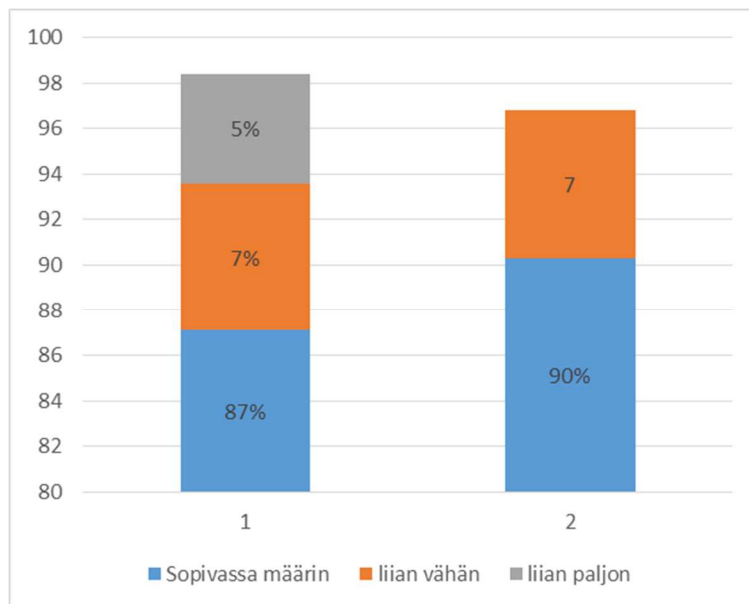

KUVIO 7. Ystävien tapaaminen muskarin ulkopuolella. N=56.

Uusia ystäviä saaneista 24 (43 %) tapasi heitä myös muualla, suurin osa eli 32 (57 %) ainoastaan muskarissa. (Tähän kysymykseen vastasi myös 3 kävijää, jotka eivät olleet kertomansa mukaan saaneet uusia ystäviä muskarista.) Osa perheistä kohtaa toisensa viikoittain myös samassa vauvauintiryhmässä tai lasten jumpassa. Vanhemmat jakavat keskenään vinkkejä muun muassa kaupungin, kirjaston tai MLL:n tarjonnasta lapsiperheille. Ryhmän jäseniä tavataan usein ulkoilun merkeissä leikkipuistoissa ja muutama vuosi sitten osa ohjaamani ryhmän vanhemmista tapasi toisiaan kodeissa muskarin kesätauon aikana.

8.2 Muskarin sisältöalueiden arviointi

Kyselyssä kartoitettiin kävijöiden tyytyväisyyttä muskarin sisältöalueisiin kysymällä vanhempien mielipidettä muun muassa uusien laulujen, soittimien, soittamisen, lorujen, laululeikkien, liikkumisen ja lastenvirsien määrästä. Vastauksia saatiin kysymyksiin enimmillään 61 koska eräs perhe oli käynyt muskarissa vasta vajaan kuukauden. Heidän oli luonnollisesti vaikea vastata tämän kaltaisiin kysymyksiin. Lisäksi muutamia kysymyksiä oli vaihtelevasti jätetty vastaamatta.

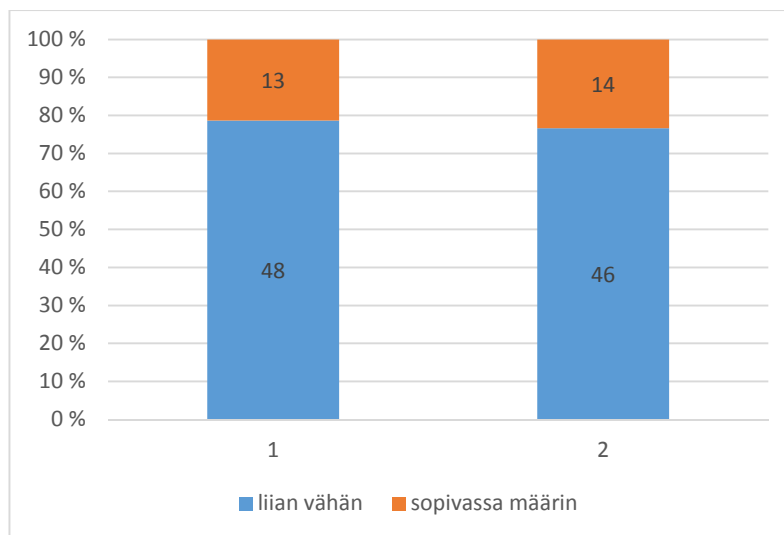

KUVIO 8. Uudet laulut N=61 ja niiden N=60 toistaminen.

Muskarilaisista 54 (87 %) oli sitä mieltä, että muskareissa oli sopiva määrä uusia lauluja, neljän (7 %) mielestä niitä oli liian vähän ja kolmen (5 %) mielestä liian paljon. Näitä uusia lauluja toistettiin 56 (90 %) perheen mukaan sopivassa määrin, vain neljän (7 %)

mielestä toistoja oli liian vähän. Oli mukava havaita, että kenenkään aikuisten mielestä lauluja ei toistettu liikaa. Muskareissa on tapana toistaa lauluja monta kertaa, jotta myös lapset oppisivat niitä. Lapset tarvitsevat oppimiseen enemmän aikaa koska he eivät osaa vielä lukea laulunsanoja.

Tuloksen perusteella voi päätellä, että muskareissa on sopivassa määrin uusia lauluja ja että niitä toistetaan riittävästi. Muskareissa on tapana kirjoittaa uusien laulujen sanat suurella fontilla papereille, jotka kiinnitetään seinille. Tämä on koettu hyväksi tavaksi, sillä vanhempien ei ole helppo laulaa monisteesta pitäessään lasta sylissään. Tekijänoikeuksien vuoksi ei ohjaajilla ole lupaa monistaa ja jakaa kävijöille laulunsanoja nuotteineen mutta yleensä kauden lopussa on perheille jaettu itse kirjoitettu koonti suosituimpien muskarilaulujen ja -lorujen sanoista.

KUVIO 9. Soittimien N=61 ja soittamisen N=60 määrä muskareissa.

Muskarilaisista peräti 48 (77 %) oli sitä mieltä, että soittimia on liian vähän, ainoastaan 13 (21 %) oli tyytyväinen niiden määrään. Tulos oli odotetusti yhdenmukainen soittamisen osalta, sillä 46 (74 %) toivoi lisää soittamista. Ohjaajien on onneksi helppo vastata tämän kaltaisiin toiveisiin sisällyttämällä jatkossa jokaiseen muskarikertaan nykyistä enemmän soittamista. On myös syytä kartoittaa tapoja, joilla soittimien määrää voitaisiin lisätä ja monipuolistaa muskareissa.

Lorujen osalta syntyi hajontaa, kävijöistä kolmannes olisi kaivannut niitä lisää. Tulokseen saattavat vaikuttaa ryhmäkohtaiset erot, joissakin ryhmissä loruttelu on ollut oletettavasti vähäisempää kuin muissa. Ohjaajat ovat osanneet sisällyttää laululeikkejä sopivassa määrin ohjelmaan sillä vanhemmista 56 (N=61) koki määrän hyvänä. Samoin lastenvirsien määrään oltiin tyytyväisiä 57 (N=61) perheen mielestä.

Vanhemmista 52 (N=61) arvioi myös liikkumisen määrän sopivaksi muskareissa, kuusi perhettä toivoisi sitä lisää ja kahden mielestä liikkumista on ollut liikaa:

Nosteluleikit olivat ”hieman” hankalia kun neiti painoi jo vuoden iässä 12 kg... ☺
Ei jaksaisi nousta lattialta ☺

Muskarien sisältöalueisiin oltiin pääosin hyvin tyytyväisiä. Vastaukset olivat keskenään jopa yllättävän samankaltaisia. Mainittakoon, että 11 perheen mielestä muskarissa on sopivassa määrin kaikkia edellä lueteltuja sisältöalueita.

8.3 Muskarin laadullinen arviointi

Oli mielenkiintoista saada tietää, mikä vanhempien mielestä oli ollut muskaritoiminnassa parasta. N=62. Useissa vastauksissa sanoitettiin muutama paras asia. Kävijöistä 46 piti muskarin parhaana puolena tutustumista uusiin ihmisiin ja ystävien saamista. Nimesin nämä vastaukset sosiaaliset kontaktit -ryhmäksi ja sisällytin siihen sekä lasten saamat leikkikaverit että vanhempien uudet tuttavuudet. Viimeksi mainitut sanoitettiin vastauksissa usein kahvitteluseurana:

Parasta on muut samassa elämäntilanteessa olevat ihmiset ja lapsille ikäistään leikkiseuraa.
Ystävien näkeminen! Yhteinen hetki lapsen kanssa, lasten leikkihetki ja aikuisten kahvi ☺
Lauluosuuden lisäksi on kiva, kun on järjestetty vapaata leikki- ja kahvittelu-aikaa. Tällöin ehtii tutustua muihin paremmin.

Myös musisointi (43) ja oppiminen (21) ilahduttivat kävijöitä. (Oppimisella tarkoitetaan tässä, että lapsi oppi leikkimään, olemaan ryhmässä tai laulamaan.) N=62.

Lauluhetki. Kokonaisuus toimii ja on hyvin rytmitetty.
Lapset oppivat leikkimisen taitoja.
Rytmin ja musiikin opettaminen lapsille ja niistä seuraava ilo/leikki.

Ilmapiiri oli viiden kävijän mieleen ja samoin ohjaajien toiminta ilahdutti viittä vastaajaa.

Ilmapiiri on erittäin mukava ja lämmin. On ihanaa yhteistä tekemistä tyttöni kanssa.

Ohjaajat kyselevät kuulumisia ja ovat kiinnostuneita perheistä ja näiden arjesta.

Vanhempien toiveita (N=27) tiedusteltaessa kävi ilmi, että he tahtoivat lisää soittimia myös avoimissa vastauksissaan. Lähes jokaiseen ryhmään toivottiin säestystä, edes silloin tällöin. Yksittäisiä toiveita olivat piirileikit, teemakerrat, pienempi ryhmäkoko tai alle yksivuotiaiden kohdalla laululeikkeihin osallistumisen parempi mahdollistaminen. Sisältöönkin liittyvä toive esitettiin:

Enemmän seurakunnallisia lauluja, jne. Olisin toivonut että lapsille olisi jäänyt muisto nimenomaan tietynlaisista seurakunnallista perinteistä ja lauluista. Tätä ei nyt kovin vahvasti jäänyt vaikka muskari olikin oikein kiva. Kun lapset vanhempana muistelevat omaa lapsuuttaan olisi tärkeää, että heille jäisi muisto nimenomaan niistä seurakunnallisista jutuista, mitä ei ole saatavissa muualta. Eivät he muutoin osaa toivoa näitä juttuja myöskään omille lapsilleen.

Muskareista oli saatu vinkkejä mukavaan yhdessäoloon lapsen kanssa. N=44. Laululeikit olivat osoittautuneet mieluisimmiksi ja niitä leikittiin lasten kanssa kotonakin:

Erityisesti uudet laulut ja laululeikit ovat mukavia. Niitä on opetettu isovanhemmillekin.

Vanhemmat kertovat usein, että ryhmässä hiljainen lapsi alkaa laulaa heti, kun auto lähtee muskarin pihasta kotimatalle. Lasten laulaminen ilahdutti vanhempaa:

Lapset laulavat kotona vaikka muskarissa eivät laulaisi.

Eräs vanhempi iloitsi siitä, että hänen omassa lapsuudessaan opitut laulut olivat muskarissa palautuneet hänen mieleensä. Uudet laulut ja laululeikit olivat kävijöille mieleisiä. Ohjaajien kannattaisi vaihtaa keskenään sellaisia laululeikkejä ja loruja, joilla vanhempien ja lasten välillä on syntynyt iloa ja onnistumisen kokemuksia. Musiikin avulla tuetaan lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta ja mallinnetaan samalla mukavaa yhdessä tekemistä.

8.3 Kohtaaminen ja huomioiminen

Kävijöiden kohtaaminen ja huomioiminen on osa-alue, josta löytyi kehitettävää. Rakentavaa palautetta annettiin kolmessa eri ryhmässä. Vanhempien avoin ja rohkea palaute on arvokasta ja haastaa jokaista ohjaajaa arvioimaan työnsä jälkeä. Muskaritoiminta tavoittaa vuosittain suuren määrän seurakunnan toimintaan ensimmäistä kertaa osallistuvia nuoria aikuisia. Tapa, jolla seurakunnan työntekijät kohtaavat ja huomioivat vanhempia ja heidän lapsiaan ei voi olla vaikuttamatta kävijöiden mielikuvaan koko seurakunnasta ja sen toiminnasta.

Vanhemmilta tiedusteltiin, olivatko he tyytyväisiä tapaan, jolla heidät ja heidän lapsensa kohdattiin ja huomioitiin muskarissa ja elleivät he olleet, niin mitä he olisivat kaivanneet. Alla olevista kolmesta vastauksesta käy selkeästi ilmi, mitä vanhemmat olisivat odottaneet:

Enemmän heittäytymistä ohjaajilta, että ohjaajat itse olisivat ”leikkisämpiä”.

Vielä enemmän vuorovaikutteisuutta, elävyyttä, lapsia huomioidaan laulujen välissä.

Enemmän läsnäoloa ja kontaktin ottamista lapseen, että ohjaajat oikeasti juttelisivat lapselle ja haluaisivat tutustua. Kyseltäisiin kuulumisia (ei koko ryhmän kuullen vaan jutellen esim. kahvin/leikin lomassa.) Lapsi kohdattaisiin juttelemalla ja ottamalla kontaktia. Juteltaisiin enemmän. Menevämpää menoa. Leikkihetkessä voisi olla myös jotain aktivointia, etteivät 0 – 3-vuotiaat touhua samoilla leluilla ympäriinsä. Hartauksissa kohdattaisiin lapsi puheessa, katsomalla, toistamalla, eläytymällä.

Eräs vanhempi koki ohjaajien paheksuvan hänen lastensa liikkumista ohjelman aikana. Tilanne on ollut vanhemmalle kiusallinen ja saattaa olla, että hän on etukäteen joutunut jännittämään muskaritilanteita. On hyvä, että vanhempi sai sanoitettua tämän asian kyselyssä, sillä mitä ilmeisemmin hän ei ollut saanut puhuttua siitä ohjaajien kanssa.

Lapset eivät ole tyytyväisiä. Ohjaajan tulee muistaa, että lapsilla on eri temperamentteja ja kaikki eivät jaksu istua paikoillaan hartauksien tai leikkien aikana. Toivoisin ohjaajilta ymmärrystä paheksuvien katseiden sijaan.

Kaksi vastaajaa toivoi, että nimilauluja laulettaisiin muskarin alussa ainakin koko syyskauden ajan. Tämä auttaisi vanhempia oppimaan toistensa lasten nimet. Siitä olisi myös apua niille perheille, jotka liittyvät ryhmään myöhemmin. Toisaalta nimilaulut vievät

melko paljon aikaa etenkin niissä ryhmissä, joihin sisaruksetkin osallistuvat. Muskarikauden alussa niistä on apua tutustumisessa ja nimien muistamisessa. Eräässä ryhmässä on ollut tapana huomioida myös vanhemmat etunimeltä nimilaulua laulettaessa. Ohjaajan tulee luonnollisesti huomioida kaikki uudet tulijat ja auttaa heitä löytämään oma paikkansa ryhmässä:

Ekalla kerralla olisi voitu enemmän esitellä mitä tehdään ja vaikka hieman tutustuttaa aikuisia keskenään. Olen tyytyväinen nykyään.

Tavasta, jolla ohjaajat huomioivat aikuisia, annettiin myös korjaavaa palautetta.

Tyytyväisyyteni riippuu siitä, kuka ohjaajista on vuorossa.

Palautteesta ei valitettavasti käy ilmi, mikä ohjaajan toiminnassa ei ole ollut vanhemman mieleen. Ohjaajien olisi hyvä rohkaista muskarilaisia antamaan palautetta ja esittämään toiveitaan toimintavuoden aikana. On mahdollista, että ohjaaja on ollut tietämätön siitä, mikä hänen toiminnassaan on aiheuttanut tyytymättömyyttä. Näin ollen hänellä ei ole ehkä ollut mahdollisuutta pyrkiä korjaamaan asiaa. Mikäli palautteen antaminen ohjaajalle kasvokkain tuntuu liian haastavalta, voitaisiin muskareissa kokeilla palautelaatikoita, joihin halutessaan saisi jättää palautetta ja kehittämistoiveita nimettömästi.

8.4 Muskareiden hartaushetket

Muskarilaisista 35 antoi palautetta hartauksista. Heistä 17 tahtoi niiden olevan lyhyitä, tiiviitä tai ytimekkäitä, sopivan pituisia tai pienen lapsen keskittymiskyvyn mittaisia. Hartaushetkien odotettiin olevan lapsilähtöisempiä ja toiminnallisempia. Selkeärakenteiset ja kirkkovuotta seuraavat hartaushetket koettiin onnistuneina. Hartauksien toivottiin sisältävän enemmän konkreettisia elävöittämisvälineitä (käsínuket, soittimet, musiikki cd-soittimelta, lapsia aktivoivat äänet, opettavaiset tarinat tai runsaat havainnollistamismateriaalit). Pieni uskontotuokio tai kertomus ennen suuria kirkollisia pyhiä olisi kävijöille mieleinen. Tutkimushetkellä useimpien muskariryhmien hartauksissa laulettiin 1 - 2 lastenvirttä. Kolmessa muskarissa laulettiin Kirkkomuskarikirjan laulu ja yhdessä ryhmässä virsi. Hartaushetkiä elävöitettiin nukeilla, kuvilla sekä eräässä ryhmässä äitienpäivään liittyvillä esineillä.

Vanhemmista 15 (N=35) tahtoi, että hartaudet kohdennettaisiin nimenomaan lapsille. Seurakuntamme papit puolestaan pitivät tärkeänä, että hartaudet suunnattaisiin ainakin vauva-vanhempi -ryhmissä ensisijaisesti vanhemmille. Olen tästä samaa mieltä heidän kanssaan sylimuskariryhmien osalta, sillä olisi hyvin haasteellista toteuttaa hartauksia ainostaan pienille vauvoille, jotka eivät osaa vielä puhua. Tavoitteena on toki tarjota pikkuisille turvallisia tunnekokemuksia.

Lapsi elää herkemmin hetkessä ja tavoittaa tunteensa aidommin kuin aikuinen. Lapsi kokee pyhän ja aistii spirituaalisuuden vaikka ei osaisikaan sitä sanoittaa. (Issakainen 2005, 119.) Vastasyntyneen usko tarkoittaa kasvua luottamussuhteeseen varhaisessa vuorovaikutuksessa hänen vanhempiensa kanssa. Pienten lasten osalta uskossa painottuvat varhaiset tunnekokemukset enemmän kuin tiedollinen ymmärrys. Mitä varhemmin lapselle syntyy hengellisen kasvun tunnekokemuksia, sitä kestävämpiä ne tulevat olemaan. Lapsen on tärkeää saada kasvaa omassa rytmissään. (Lapsi ja musiikki seurakunnassa 2015, 15.) Lapsen uskonelämän tukemisessa on olennaista jättää tilaa aidolle ihmettelylle ja hartauksien suunnittelussa tulee huomioida lapsilähtöisyys. Voitaneen olettaa, että lapselle mieleinen hartaus on todennäköisesti mieleinen myös hänen vanhemmilleen. Lapsille suunnatuilla hartauksilla lastenohjaajat voivat samalla mallintaa vanhemmille erilaisia tapoja, joita he halutessaan voivat soveltaa kotona lastensa kristillisessä kasvatuksessa.

Luonnollisesti myös aikuisten uskonelämä kaipaa hoitoa. Useat raamatunkertomukset toimivat samanaikaisesti sekä lapselle hänen omalla ikätasollaan että vanhemmalle aikuisen maailmaan sijoittuen. Hartauksissa on hyvä tutustua yhdessä Raamattuun senkin vuoksi, että nykyisin aikuisten raamatuntuntemus on melko vähäistä. (Lindfors 2000, 63.)

Alla olevien vastausten perusteella hartaudet kuuluvat seurakunnan muskareihin ja niiden rakenteeseen annettiin myös kehittämissuositus:

Kiva juttu! Hartaus kuuluu asiaan ja selvästi ne pitää seurakunnan muskareissa olla.

Hartauksissa olisi hyvä olla selkeä alku ja loppu, rukous, joka toistuu alussa ja lopussa. Lastenvirsiä enemmän, että ne tulevat tutuiksi.

Yhdessäkään vastauksessa ei kyseenalaistettu tai vähätelty hartauksia. Palaute liittyi joko hartauksien sisältöön tai niiden keston ja 12 (N=35) vanhempaa ilmaisi olevansa tyytyväinen hartauksiin nykyisellään.

Lastenhojaajan ammatilliseen ydinosamiseen sisältyvät hengellisen kasvun tukeminen eli kristillinen kasvatus, uskontokasvatus, kristillinen arvopohja (kastekasvatus, kristillinen ihmiskäsitys ja eettiset periaatteet), jumalanpalvelus- ja ehtoolliskasvatus sekä lapsen ja aikuisen sielunhoidollinen kohtaaminen. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan ihmisten uskonnollisten kysymysten kuulemista, niistä keskustelemista sekä hengellistä ohjausta. (Lastenhojaajan ydinosaminen, 2010.)

9 AIKUISTEN ITSEÄ KOSKEVAT ODOTUKSET

9.1 Aikuisten odotukset itselleen seurakunnalta

Aikuiset (N=27) tahtoisivat ensisijassa koko perheelle suunnattua toimintaa. Tämä on luonnollista pienten lasten vanhemmille, etenkin kun heistä suuri osa on palaamassa työhön ja perheen yhteinen aika tulee vähenemään. Vanhempien vastauksissa korostuivat toiminnan ajankohtaan liittyvät odotukset:

Osallistuisin mielelläni "ilta-aikaan" johonkin raamattupiiri -tyyliseen, johon voisi osallistua perheenä.

Toivoisin erityisesti koko perheen hartaus+laulu+leikki -hetkiä viikonloppuisin ja iltaisin. Perheleirit kiinnostavat muutaman vuoden päästä myös kovasti kun kuopuskin on vanhempi.

Tällä hetkellä riittää perheelle suunnattu toiminta, perheleirit, kirkkohetket lapsille, iltaperhekerho, tapahtumat.

Kesätoiminta lapsen kanssa! Kaikki toiminta päättyy muuallakin kesäksi, joten ei oikein jää mitään kivaa odotettavaa. Muutama kerta leikkiä tai jokin lyhyt retki.

Osa vanhemmista tahtoi osallistua seurakunnassa toimintaan, joka olisi suunnattu nimenomaan aikuisille.

Lauluryhmä, johon voisi tulla ei laulua ennen harrastaneet / ei niin hyvät laulajat.

Nuorten aikuisten kuorotoiminta kiinnostaisi, huonosti tietoa, siis yli 25 v. kevyttä musiikkia, ei kamarikuorotoimintaa...

Äitien, naisten iltoja.

Parisuhdeiltamia. Parisuhdeongelmia ennaltaehkäisevää toimintaa.

Parisuhdeluento/-ilta, jossa vinkkejä/harjoituksia pienten lasten vanhemmille.

Seurakunnassa järjestetään säännöllisesti parisuhdeluentoja ja -iltoja. Tieto niistä ei ole tavoittanut kaikkia tähän kyselyyn vastanneita nuoria aikuisia. Viime vuosina on jokaiseen talouteen jaettu seurakunnan toimintaesite sekä syys- että kevätkauden alussa. Tämä toimintaa esittelevä, selkeä kirjanen on saanut paljon myönteistä palautetta osakseen.

Yksittäisissä odotuksissa ideoitiin lisäksi tekemistä eri-ikäisten kummilasten kanssa, kokkerhoja ja urheilua. Pari vanhempaa osoitti kiinnostusta seurakunnan vapaaehtoistointia kohtaan ja toinen heitä ilmoittautui vapaaehtoiseksi. Muilta osin aikuiset ehdottivat toimintaa, jota seurakunnassa on jo tarjolla, kuten kerhoja, tapahtumia tai päiväleirejä. Osa totesi, että tällä hetkellä heille riittää nykyinen toiminta lasten kanssa tai että yksilöityjä toiveita ei tullut heidän mieleensä.

9.2 Aikuisten tyytyväisyys muskaritoimintaan

Oma muskariryhmä oli koettu mieleisenä ja vastauksista kävi ilmi, että tuttavapiirissä oli vertailtu kävijöiden muskarikokemuksia keskenään:

Olen ollut tyytyväinen omaan muskariin. Toisissa toimipisteissä toiminta on kuulemani mukaan hieman erilaista, ja jotkut tuttuni eivät ole aivan niin tyytyväisiä eli tästä ryhmästä voisi mallia ottaa.

Tämä X:n muskari on ollut huippukiva. Ei oikeastaan lisätoiveita. Olemme olleet myös Y:n muskarissa ja siellä parantamisen paikka olisi aloitusaikataulu. Kun myöhässä tulijoita odotetaan, lapset kyllästyvät odotteluun. Kaikkinensa molemmat muskarit ihania.

Kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat toteavat melko usein, että viikoittain säännöllisesti kokoontuva muskari koetaan hyvänä myös sen vuoksi, että se aikatauluttaa mukavasti viikkoa. Osa muskarilaisista osallistuu muskarin lisäksi säännöllisesti perhekerhoon, mahdollisesti myös Eka vauva- tai Taaperokerhoon. Isommat sisarukset aloittavat yleensä päiväkerhon täytettyään 3 vuotta.

Seurakunnan toiminnan kautta sain ”rytmiä”/ tekemistä ollessani lasten kanssa kotona.

Kiitän monista vuosista ja lapsista välittämisestä. Kirkon kerhot ovat rytmittäneet lasten ja äidin arkea kotihoitovuosina. Perheemme on ollut enemmän kuin tyytyväinen lapsille järjestetystä toiminnasta.

Osa vastaajista vaikutti todella tyytyväiseltä muskaritoimintaan. Tämän kaltainen kannustava palaute on osoitus ohjaajien hyvin tehdystä työstä:

Parasta on aidosti innostunut vetäjä, laululeikit, soittimet ja niihin tutustuminen. Olen tyytyväinen kaikkeen.

Erittäin tyytyväinen nykyiseen malliin, ei tule mieleen mitään kehitettävää. Kaikki on hyvin näin.

Muskariin otetaan avosylin vastaan. Aina on iloinen huomiointi!

Olen kiitollinen apukäsistä, pukemisavusta jne. Erittäin tyytyväinen.

Vanhemmat saivat halutessaan antaa lomakkeella vapaata palautetta ohjaajille. Palaute on pääosin hyvin myönteistä ja se sisältää myös hieman kritiikkiä. Palautekoonti on työn lopussa, liitteessä 2.

9.3 Aikuisten tyytymättömyys muskaritoimintaan

Erääseen ryhmään osallistui useampia perheitä, joilla oli mukanaan isompia sisaruksia.

Tässä ryhmässä kolme perhettä sanoitti samankaltaisen toiveen:

Olisi toivottavaa, että työntekijät / aikuiset jakaantuisivat eri huoneisiin ja ”vahtivat” lapsia, ettei satu mitään jos äiti vahtii pienempää. Kahvi olisi kiva juoda kuumana jos aikuinen ja opiskelija on, niin heitä voisi ohjata useampi-lapsisten perheiden avuksi ja leikittämään lapsia.

Muskarien hakukäytännöistä tiedottaminen oli koettu joko riittämättömäksi tai jopa turhauttavaksi:

Olisi ollut kiva tietää koska haku uuteen kauteen!

On ehkä vähän vaikeaa kun ajankohtia ei tiedä hakiessa muskariin.

Vanhempien antaman palautteen perusteella voi päätellä, että he ovat varsin tyytyväisiä seurakunnan tiloihin, joissa muskareita järjestetään. Vain yhdessä palautteessa otettiin kantaa toimintaympäristöön:

Osa tiloista, joissa muskareita järjestetään, ei sovellu vaarattomaan liikkumiseen (kovia kivilattioita).

Kova kivilattia on osoittautunut haasteelliseksi kävelemään opetteleville lapsille ja tilanetta on pyritty parantamaan levittämällä jumppamattoja lattialle. Kuluvana vuonna yhteisessä tilassa ei ole enää järjestetty toimintaa.

Useimmissa muskareissa on tapana sisällyttää joka kerran ohjelmaan vanhempien ja lasten toivelauluja. Jatkossa ohjaajien kannattaa rohkaista vanhempia kertomaan myös sisältöön liittyvistä toiveistaan, jotta niihin osattaisiin vastata. Seuraavassa esitetään kyselytutkimuksesta poimittuja vanhempien odotuksia, jotka ovat hyvin realistisia ja toteuttamiskelpoisia. Vastaamalla alla esitettyihin vanhempien odotuksiin, voitaisiin muskareissa helposti lisätä heidän kävijätyytyväisyyttään:

Suunnitelmallisempaa ohjelmaa. Nyt on ollut ajoittain rönsyilevää.

Välillä saadaan laulujen sanat, välillä ei. Ne olisi kiva saada.

Muskareiden yhteisiä lauluhetkiä kirkossa 2 krt/vuosi, säestystä joskus kitara/kantele/piano, kanttorin vierailu, vapaaehtoiset?

Voi kun joskus olisi joku säestämässä vaikka pianolla.

Vapaaseen (eli kahvihetken jälkeiseen) leikkihetkeen vaikka musiikkia/lastenlauluja cd:ltä.

10 MUSKARI LASTEN KANNALTA

10.1 Millaista toimintaa vanhemmat tahtoisivat lapsilleen muskarivaiheen jälkeen?

Vanhempien odotukset olivat jopa hämmästyttävän samansuuntaisia keskenään, heistä peräti 31 (N=34) toivoi seurakunnalta kerhoja lapsilleen. Vanhemmat tahtoisivat osallistua näihin kerhoihin yhdessä lastensa kanssa. Kerhotoimintaan liittyvissä odotuksissa painottuivat etenkin iltaisin (14) tai viikonloppuisin (8) kokoontuvat ryhmät. (Suluissa vastanneiden määrä.)

Voidaan osallistua vain iltaisin. Iltamuskarit?

Musiikkikerho iltaisin tai viikonloppuisin, vaikka vain 30–45 min.

Riippuu siitä, onko itse kotona vai ei, mutta erilaiset perhekerhot tms. ovat hyviä. Tietysti aina jokin ”aktiviteetti” on hyvä (askartelukerho, liikunta-kerho, jne.) Muutoin on hienoa jos järjestetään ilta- ja viikonlopputoimintaa siten, että on lasten jumiksia, konsertteja.

Mahdollisesti kerho jossain vaiheessa, joku iltakerho yhdessä vanhempien kanssa olisi mukava.

Vanhempien lähestyvä työhön paluu ja sen myötä perheiden muuttuva elämäntilanne heijastui heidän odotuksiinsa. Seurakunnan toimintaan ehkä jo pitkäänkin osallistuneet perheet näyttivät myös kaipaavan jonkinlaista jatkuvuutta seurakunnalta:

Itse palaan töihin kun lapsi on alle 2-vuotias mutta jotain satunnaisesti tai viikonloppuna.

Jotain vastaavaa yhdessäoloa ryhmässä, joka on mahdollista myös työssä käyville.

Toivon tapahtumia koko perheelle, esimerkiksi viikonloppuisin, jos itse olen jo työelämässä ja lapsi hoidossa arkisin. Kerhotoimintaa viikonloppuaamuisin.

Vanhempien toiveita lukiessa huomasin selvästi, että he olivat kokeneet seurakunnan paikaksi, josta sekä aikuisille että lapsille oli löytynyt mieleistä seuraa. Seurakunnan toivottiin järjestävän jatkossakin sellaista toimintaa, josta perheet löytäisivät lapsille leikkikavereita ja vanhemmille aikuista keskusteluseuraa.

”Leikkikerho” eli paikka missä voisi kokoontua työpäivän jälkeen lapsen ja muiden kanssa juttelemaan/leikkimään.

Jotain vastaavaa parin tunnin hetkeä jossa olisi leikkiseuraa sekä lapselle että äidille (voi olla että sellaista löytyykin, en ole etsinyt).

Kaikki vanhempien muut toiveet liittyivät kerhotoiminnan tai perheiden yhteisen toiminnan järjestämiseen joko viikonloppuisin tai kesäaikana. Esitettiin myös toiveita siitä, että muskareiden kevätkausi päättyisi vasta kesäkuun alussa, eikä jo toukokuun puolivälissä.

Liikuntakerho, laulukerho, retkiä perheille (jotka sopivat eri-ikäisille lapsille) retki jonnekin eläimiä katsomaan, luontoon, nuotiretkiä talvella, kädentaitokerho 2 - 4 vuotiaille. Satujumppaa.

Mitä eskarin ja koulun yhteydessä?

10.2 Lasten mielestä parasta

Isompien sisarusten, eli minimuskarilaisten, mielestä muskarissa on kivointa:

leikkiminen
 mehu
 kaikki on kivaa
 rumpu
 lelut
 värittäminen
 mehu ja pulla
 laulut
 metrolaulu (Limpsin, lampsin)
 juokseminen
 se laulu jossa hypitään
 kaverit (useampi lapsi mainitsi kaverinsa nimen)
 en mä tiedä
 bussi (muskarin kevätretkellä)

Eräs äiti täsmensi, että perheen lapset saavat juoda mehua ainoastaan muskarissa ja muskaripäivinä he alkavat puhua innoissaan mehusta heti herättyään. Kyselin lapsilta kivointa asiaa vapaan leikin aikana, jolloin leikki vei heidän huomiotaan. Lapsista osa vastasi ”en tiedä” ja osa puolestaan vastasi täysin samoin sanoin kuin vieressä leikkinyt lapsi. Lasten vastausprosentti olisi todennäköisesti ollut parempi, mikäli olisin ehtinyt osallistua myös jokaiseen minimuskariin täysiaikaisesti ja kysellä lapsilta rauhassa heidän mielipiteitään.

10.3 Lasten tyytyväisyys (vanhempien sanoittamana)

Vanhemmat toteavat usein, että heidän ei tarvitse aamuisin houkutella lapsiaan lähemmään muskariin ja eräässä perheessä on tapana laskea, miten monta yötä pitää nukkua, kunnes päästään taas muskariin. Vauvojen ja pienten lastensa tyytyväisyyden vanhemmat ovat havainneet esimerkiksi seuraavista asioista:

Vauva/lapsi viihtyy uudessa ympäristössä.

Lapsi on aika ujo ja muskari on hyvää harjoitusta. Lapsen on helppo halutesaan vain katsella tai osallistua vähän.

Olen huomannut että lapseni tykkää kovasti kaikenlaisista lauluista vaikka ei jaksakaan vielä keskittyä laululeikkeihin.

Meillä ”mukkarimaanantai” on kovin odotettu.

Muskareiden rakenne on suunniteltu siten, että ne ovat pienten lasten kannalta ennakoitavia ja siten turvallisia. Ne alkavat ja päättyvät aina samaan tuttuun tapaan. Joka kerralla on varattu riittävästi aikaa vapaaseen leikkiin, mikä varmasti osaltaan lisää lasten tyytyväisyyttä.

10.4 Lasten tyytymättömyys (vanhempien mielestä)

Pienet lapset eivät vielä ilmaise sanallisesti tyytymättömyyttään mutta ohjaaja voi toki päätellä sen sanoittakin siitä, miten lapset viihtyvät ja jaksavat keskittyä ohjelmaan. Joidakin kehittämisajatuksia vanhemmilla oli:

Lauluille olisi hyvä olla säestykset. Liian matalat laulukorkeudet (lapset eivät usein pääse niin alas). Liian paljon samalla kaavalla etenemistä (lauluja laulun perään).

Lauluja, joissa lapset pääsevät purkamaan energiaa, enemmän liikkumisleikkejä/lauluja.

Haluaisin enemmän soittimia vauvoille/pienille lapsille mukaan lauluihin (esimerkiksi marakasseja).

Muskari tulee rytmittää siten, että sekä rauhoittuminen pienen hartauden ajan että liikkumisleikit osataan ajoittaa oikein. Musiikin kuuntelun, soittamisen ja rytmiltään erilaisten laulujen vuorottelussa tulee tarkkailla lasten mielenkiinnon säilymistä. Lasten ilo ja innostus ovat muskareiden parhaat palautemittarit. Jokainen lastenohjaaja näkee lapsista, milloin on aika vaihtaa musiikki reippaampaan tai rauhallisempaan rytmiin, ottaa esiin vaikka soittimet, jatkaa hauskaa hassutteluleikkiä vielä hetken pidempään tai tarvittaessa mukauttaa toimintaa lasten kiinnostuksen suuntaisesti.

Vanhemmat esittivät kehittämisideoita, joiden avulla voitaisiin lisätä lasten (ja samalla myös aikuisten) tyytyväisyyttä muskareissa:

Tänä vuonna ohjaajat vaihtuivat kesken vuoden ja kevään hoiti 3 eri sijaista. Kaikki olivat toki hyviä muskariohjaajia mutta lapsen kannalta turvallisen ilmapiirin luominen edellyttää pysyvyyttä. Luovuuden ja itseilmaisun kasvu edellyttää pysyvää, turvallista ilmapiiriä. Lisäksi toivoisin enemmän liikkumista ja eri rytmisoittimien käyttöä. Soittimet ja liikkuminen eivät sovi pienimmille, mutta touhukkaan taaperon kanssa paikallaan istuminen on vaikeaa. Muskariryhmä on ollut aika iso tänä vuonna, yli 10 lapsen ryhmä on aika iso pienille vauvoille.

Edellä esitetty ajatus enintään 10 lapsen ryhmäkoosta pienten vauvojen ryhmissä on ymmärrettävä, joskin se toteutuessaan edellyttäisi usean uuden muskariryhmän perustamista. Tavoitteena on toki palvella mahdollisimman kattavasti kaikkia perheitä mutta koska lapsi- ja perhetyö järjestää useita muitakin kerhoja, eivät resurssit riittäisi usean uuden muskariryhmän käynnistämiseen.

Vanhemmat esittävät usein kysymyksiä muskaripaikkojen jakoperusteista. Seuraavassa on toive, jonka kaltaisia esitetään säännöllisesti myös muskariryhmissä:

Muskarit pitäisi jakaa eri ikäryhmille, joissa olisi jokaiselle ikäryhmälle kohdennettuja leikkejä, lauluja ja loruja. Ohjaajat voisivat innostaa lapsia aktiivisemmin leikkeihin ja lauluihin mukaan.

Ohjaajankin näkökulmasta olisi hyvä, mikäli muskarit voitaisiin jakaa lasten ikäryhmien perusteella. Muskarien ohjelman suunnittelu ja toteutus olisi huomattavasti yksinkertaisempaa, jos ne suunnattaisiin keskenään saman ikäisille lapsille. Luonnollisesti ryhmä, jossa kävisi ainoastaan esikoisvauvojen perheitä, olisi sisältöalueiltaan erilainen kuin muskari, johon osallistuu 14 perhettä, joilla on mukanaan 1 – 3 lasta ja jossa lasten iät vaihtelevat muutaman viikon ikäisistä vauvoista leikki-ikäisiin lapsiin. Onneksi niissä

ryhmissä, joissa on tarjottu osaksi aikaa minimuskariryhmää isommille lapsille, on toiminnassa voitu huomioida onnistuneesti eri-ikäisten lasten tarpeita. Vastauksessa esitetty toinen toive lasten innostamisesta kannattaisi esittää suoraan oman ryhmän ohjaajille. Olisi toivottavaa, että jokaisen ryhmän ilmapiiri olisi niin avoin, että kävijät uskaltaisivat esittää tämän kaltaisia toiveita ohjaajille muskarissa ollessaan.

Muskarin sijainti on tärkeä kriteeri perheiden valitessa omaa ryhmäänsä. Lähes jokainen perhe pyrkii hakemaan paikkaa mahdollisimman läheltä kotiaan. Lapsi- ja perhetyössä tulevan kauden muskareita tarjoavat kerhopisteet määräytyvät hakemusten määrän perusteella.

11 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Järvenpään seurakunnan muskareihin osallistui kaudella 2013–2014 kaikkiaan 128 perhettä. Tutkimusentekoaika osui kevätkauden viimeisiin muskarikertoihin, jolloin tavoitin muskariin osallistuneiden 62 perheen vanhemmat. Muskaritoiminnassa kävijöiden vaihtuvuus on suuri, sillä toimintavuoden aikana osa vanhemmista palaa töihin, osa perheistä muuttaa toiselle paikkakunnalle tai perheet jäävät pois toiminnasta jostain muusta syystä. Kevätkaudella kävijämäärät saattavat myös tilapäisesti alentua aurinkoisina päivinä, jolloin perheet ehkä mieluummin ulkoilevat. Todellinen kävijämäärä kevätkauden lopussa on huomattavasti vähäisempi kuin koko vuoden kävijämäärä. Luonnollisesti tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys olisivat olleet paremmat, mikäli kaikki ryhmissä vielä kirjoilla olleet perheet olisivat olleet paikalla tutkimusta tehdessäni. Toisaalta olin hyvin tyytyväinen saatuaani vastaukset kaikilta muskareihin kyselypäivinä osallistuneilta vanhemmilta. Tulos olisi tosin voinut olla vielä parempi, mikäli kahden perheen vanhemmat olisivat täyttäneet ja palauttaneet isovanhempien heille toimittamat lomakkeet.

Olen tyytyväinen siihen, että pyysin vanhempia vastaamaan kyselyyni muskarin aikana, sillä näin toimien sain heidän täyttämänsä lomakkeet heti mukaani. Kaikki paikalla olleet vanhemmat vastasivat kyselyyn eli palautusprosentti ei olisi voinut olla parempi. Mikäli olisin jakanut lomakkeet kotona täytettäväksi ja myöhemmin palautettaviksi, olisi vastausprosentti hyvin todennäköisesti jäänyt reilusti alhaisemmaksi. Jaettuani lomakkeet rohkaisin vanhempia antamaan palautetta avoimesti ja suoraan. Korostin, että heidän vastauksensa auttavat meitä kehittäessämme muskaritoimintaa ja pyrkiessämme vastaamaan kävijöiden odotuksiin jatkossa yhä paremmin. Vanhempien vastatessa kyselyyn hoidin lapsia yhdessä muskariohjaajien kanssa.

Mukanani oli kansio, jonka väliin pyysin vanhempia jättämään täyttämänsä lomakkeet. Osa vanhemmista ojensi lomakkeensa minulle ja lukematta heidän vastauksiaan laitoin ne kansion väliin satunnaiseen järjestykseen muiden vastausten joukkoon. Eräs pariskunta täytti lomakkeen yhdessä ja he pyysivät minulta lisää paperia tahtoessaan vastata avoimiin kysymyksiin perusteellisemmin ja laajemmin. Tämä oli ainoa vastaus, jonka jälkeenpäin tunnistin 62 vastauksen joukosta koska siihen oli liitetty ylimääräinen paperiarkki.

Tutkimustyön eettisten ratkaisujen tavoitteena ovat ihmisten kunnioittaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä oikeudenmukaisuuden korostaminen. Kriittinen asenne sekä tottuja käytäntöjä että tarjottuja tietoja kohtaan kertoo eettisyydestä. Rakentava kriittisyys on hyvien ammattikäytäntöjen kehittämisen perusta ja niiden jatkuvan arvioinnin mahdollistaja. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 11.) Tutkimuksen tekijän vastuulla on varmistaa tutkittavien yksityisyyden suoja ja minimoida tunnistamisriski. Osa kyselytutkimukseen osallistuvista osallistuu nimenomaan siksi, että tutkija takaa vastaajien tunnistamattomuuden. (Kuula 2006, 204–205.)

Tutkimukseen sisältyi henkilökohtaisia kysymyksiä, jotka liittyivät haastateltavien omiin kokemuksiin seurakunnasta. Tutkimustulokset esitellään siten, ettei yksittäisen haastateltavan henkilöllisyys ole vastauksista tunnistettavissa. Avoimia vastauksia esitellään sanatarkasti, vastauksia mitenkään muokkaamatta. Haastateltaville kerrottiin etukäteen, että vastauslomakkeet tullaan hävittämään tutkimustulosten analysoinnin jälkeen.

Olisi ollut mielenkiintoista vieraillla kaikissa Minimuskariryhmissä ja seurata niiden toimintaa rauhassa. Ajallisesti se ei kuitenkaan onnistunut, sillä tutkimusluvan saamisen jälkeen minun oli kiirehdittävä, jotta ehdin käydä jokaisessa sylimuskariryhmässä ennen kesätaukoa. Aikaa oli vain kaksi viikkoa. Yhtä minimuskariryhmää en pystynyt havainnoimaan sen vuoksi, että ohjasin samanaikaisesti lasten vanhempia ja pikkusisaruksia. Minimuskari-ikäisille lapsille esitettiin kysymys: ”Mikä on kivointa muskarissa?” Osa näistä perheidensä esikoisista oli niin pieniä, etteivät he osanneet vielä puhua. Muutama vanhempi sanoitti vastauksen lapsensa puolesta tai ehdotti lapselleen vastausvaihtoehtoja. Harkittuani asiaa päädyin kuitenkin ottamaan mukaan ainoastaan lasten omat vastaukset. Näin toimien pyrin saamaan selville nimenomaan lasten omat mielipiteet.

Osallisuus tarkoittaa johonkin kuulumista ja siihen sisältyy mahdollisuus vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Lapset ovat kirkossa toimijoita, eivätkä vain toiminnan kohteita. Rakenteita tulee arvioida ja tarvittaessa muokata niitä osallisuuden näkökulmasta käsin. Lapsilta tulisi pyytää säännöllisesti palautetta lapsiystävällisessä seurakunnassa. (Lapsivaikutusten arviointi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 2015, 21.) Hyvä aihe jatkotutkimukselle olisi haastatella ainoastaan lapsia seurakunnan päivä-, perhe- tai koulu-

laisten iltapäiväkerhoissa. Aihe olisi hyvinkin ajankohtainen, sillä lapsivaikutusten arvioinnin astuttua voimaan kuluvan vuoden alusta tulee kirkon ja seurakunnan päätökset arvioida lasten, nuorten ja heidän perheidensä kannalta (Lava 2015).

Jo ennen kyselytutkimuksen tekemistä päätin yhdistää kaikkien ryhmien vastaukset keskenään ja analysoida saadut vastaukset ryhmien yhteisenä kävijäpalautteena. Tarkoituksena ei ollut verrata eri muskariryhmien saamia asiakaspalautteita keskenään tai arvioida yksittäisten lastenohjaajien osaamista. Tästä syystä en ilmaise vastauksissa mainittujen muskariryhmien tai ohjaajien nimiä vaan korvaan ne X, Y tai Z -kirjaimin. Toivottavasti kaikkien ryhmien yhteiseksi luokiteltu asiakaspalaute kannustaa kuitenkin jokaista ohjaajaa arvioimaan ja kehittämään omaa työtään jatkossa.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää muskaritoiminnan merkitystä siihen osallistuville aikuisille ja lapsille. Tulosten mukaan uudet ystävät olivat muskarien paras anti. Kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat kaipaavat usein itselleen aikuista keskusteluseuraa ja muskariryhmä voi vastata tähän heidän tarpeeseensa hyvin. Lasten ikätasoinen leikkiseura koettiin myös hyvin tärkeänä. Tutkimustulokseni ovat yhdenmukaisia esittelemieni opinnäytetöiden kanssa, joiden mukaan vanhemmat arvostivat eniten toisilta vanhemmilta saamaansa vertaistukea lapselleen ja omaan vanhemmuuteensa sekä mahdollisuutta tavata toisiaan yhteisten hetkien merkeissä.

Toiseksi tärkeimpänä koettiin musisoiminen, eli laulaminen ja soittaminen. Toiminnan kehittämisessä kannattaisi keskittyä ohjaajien musiikkiosaamisen monipuolistamiseen. Uusi Kirkkomuskarikirja julkaistaan syksyllä 2015 ja siihen liittyvät musiikkikoulutukset tulevat varmasti osaltaan rikastuttamaan muskaritoimintaa. Todettakoon, että työntekijöiden oman musikaalisuuden vahvistaminen sisältyy myös kirkon varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen päätavoitteisiin (Lapsi on osallinen 2008, 45).

Muskarin kolmanneksi parhaana asiana koettiin lasten oppiminen. Muskariryhmät tarjoavatkin pienille lapsille ihanteellisen oppimisympäristön. Vanhemmat arvostivat erityisesti sitä, että heidän lapsensa oppivat toimimaan ryhmässä. Lapsista melko suuri osa on perheidensä esikoisia ja kaikilla heistä ei välttämättä ole paljon kokemusta toisista lapsista ennen muskaria. Luonnollisesti laulujen ja leikkien oppiminen on helppo havaita lasten alkaessa osallistua niihin mutta muskarissa he omaksuvat myös tärkeitä tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja oppivat odottamaan omaa vuoroaan.

Perheiden ja työntekijöiden kannalta olisi hyvä, että toiminnassa olisi pysyvyyttä. Muutama kävijä kritisoi muskareiden hakemiskäytäntöjä, sillä hakuvaiheessa heillä ei ollut tietoa siitä, missä kerhopisteessä ja minä viikonpäivinä muskareita tullaan järjestämään eikä siitä, kuka ohjaajista heidän ryhmäänsä ohjaa. Kyselylomakkeissa esitettiin toive aikaistaa kevään hakuprosessia. Pääosin vanhemmat tietävät nimittäin jo keväällä syksyn suunnitelmistaan ja useimmat jatkaisivat mieluiten ryhmässä, johon osallistuu ainakin osa

heille jo tutuiksi tulleista perheistä ja tutut ohjaajat. Luonnollisesti lasten ikä määrittäisi jatkomahdollisuutta, sillä perheen nuorimmaisen tulee olla alle 3-vuotias muskarikauden alkaessa. Kävijöiden suuren vaihtuvuuden vuoksi on oletettavaa, että myös tulijoille riittäisi paikkoja. Tarvittaessa voitaisiin käynnistää uusi ryhmä, mikäli jonoon jäisi useita perheitä. Näin voisimme tarjota nykyistä pitkäjänteisempää yhteistyötä ja pysyvyyttä. Vastausten perusteella joukossa oli useita monivuotisia muskarilaisia, joten voidaan olettaa, että heitä tulee olemaan myös jatkossa.

Kirkon haasteet liittyvät usein kykyyn kohdata. Millainen oli kävijöiden kokemus kohtaamisesta, löysivätkö he ihmisen kasvot seurakunnasta? Kohtaamiset sekä synnyttävät että pitävät yllä ihmisten suhdetta seurakuntaan ja niiden merkitys perustuu kirkon missionääriseen luonteeseen: Jumala itse toimii kohtaamisten kautta. Seurakunnan yhteydessä kohtaamme Jumalan, lähimmäisen sekä oman elämämme todellisuuden. (Kohtaamisen kirkko 2014, 21–22.) Tutkimustulosten mukaan muutama vanhempi oli tyytymättömän tapaan, jolla heitä ja heidän lapsiaan kohdattiin ja huomioitiin muskarissa. Dialogisen vuorovaikutuksen koulutus koko tiimille voisi parantaa ammatillista osaamista tällä ydinosaamisalueella. Muskareiden yhteisenä kehittämistavoitteena voisi myös olla ohjaajien pyrkimys levolliseen läsnäoloon ja aitoon dialogisuuteen kaikissa kohtaamisissa. Onnistuessaan se mahdollistaisi samalla hyvän ilmapiirin syntymisen, joka on myönteisen muskarikokemuksen edellytys. Leppoisa ja iloinen tunnelma rohkaisee kävijöitä leikkimään ja laulamaan. Ohjaajien oma innostus ja myötäelämisen taito ovat tässä keskeisiä tekijöitä.

13 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli itselleni merkittävä oppimiskokemus. Järvenpään seurakunnan muskaritoiminta käynnistyi yli 10 vuotta sitten. Kahdeksassa viikoittain koontuvassa ryhmässä ei ole aiemmin tehty kattavaa palautekyselyä ja jotta toimintaa voitaisiin kehittää, oli aluksi selvitettävä, mikä oli ollut muskaritoiminnan merkitys siihen osallistuville lapsille ja aikuisille. Alun perin tarkoitukseni oli tutkia aihetta lähinnä musiikin ja pienten lasten musiikkikasvatuksen viitekehyksestä käsin. Tulosten perusteella kohtaamisen merkitys nousi kuitenkin niin kiinnostavalla tavalla esiin, että se vaati aiheen lähempää tarkastelua. Vastauksia analysoidessani kiinnostuin yhä enemmän myös siitä, mikä oli ollut muskareiden merkitys nimenomaan niihin osallistuville aikuisille. Muskariryhmiin osallistuvat lapset ovat pääosin hyvin pieniä, joten vanhemmat arvioivat toiminnan merkitystä myös lastensa puolesta. Asiakastyytyväisyyden mittaamisessa riittäisi mielenkiintoista tutkittavaa mahdollisille tulevillekin tutkijoille seurakuntamme erilaisissa kokoavan toiminnan ryhmissä.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen ja se tulee olemaan lapsi- ja perhetyön konkreettinen työväline muskaritoimintaa kehitettäessä. Olen pohtinut tapoja, joilla muskarien laatua voitaisiin jatkossa valvoa. Pääosin kävijät olivat palautteen mukaan hyvin tyytyväisiä muskaritoimintaan, mikä on hieno lähtökohta tiimin yhteiselle kehittämistyölle. Luonnollisesti rakentavaan palautteeseen tulee suhtautua vakavasti ja miettiä tiimikohtaisesti, millä tavoin kävijöiden toiveisiin voitaisiin vastata jatkossa nykyistä paremmin. Asiakastyytyväisyyttä olisi hyvä seurata vuosittain pienillä, yhdenmukaisilla palautekyselyillä jokaisessa muskariryhmässä. Toiminnan todellinen kehittäminen mahdollistuisi, mikäli kävijöiden tyytyväisyyttä voitaisiin mitata myös kaikissa muissa lapsi- ja perhetyön kokoavan toiminnan ryhmissä. Sitä voitaisiin seurata hyvinkin rajatuilla kyselomakkeilla, joissa voitaisiin keskittyä vaikka vain pariin, kolmeen keskeisimpään asiaan. Kerhoissa, joihin lapset osallistuvat ilman vanhempiaan, olisi mielenkiintoista kartoittaa eri-ikäisten lasten kerhokokemuksia ja odotuksia sekä vanhempien kokemuksia kaste- ja kasvatuskumppanuudesta.

Kävijät esittivät muskarien sisältöalueisiin liittyviä odotuksia, joihin ohjaajien on mahdollista vastata hyvinkin kattavasti. Soittotaitoiset vapaaehtoiset voisivat vieraillla muutama kerran kaudessa säestämässä niissä ryhmissä, joissa ohjaajat eivät itse säestä. Valtaosa vastanneista toivoi enemmän soittimia muskareihin, joten niitä kannattaisi vaihdella kerhopisteiden kesken ja rohkaista myös perheitä ottamaan mukaan omia soittimiaan. Todennäköisesti osa vanhemmistakin voisi silloin tällöin säestää muutaman laulun. Tutustuttuani vanhempien odotuksiin keväällä 2014, kerroin niistä lastenohjaajille ja teimme yhdessä päätöksen, jonka mukaan syksystä 2014 alkaen on jokaiseen muskarikertaan sisällytetty soittamista ja loruttelua. Tutustutamme lapset kuukauden välein vaihtuviin soitimiin ja soitamme niillä yhdessä osan lauluista. Kun kaikkiin soitimiin on tutustuttu, aloitetaan soitinkierros uudelleen. Lapsi- ja perhetyön soitinvalikoimaa tullaan jatkossa monipuolistamaan. Jokaiseen kerhopisteeseen on hankittu ukulelet ja kanttori opettaa ohjaajia soittamaan niillä.

Kartoitin tutkimukseni ohessa, minkälaista toimintaa vanhemmat odottavat seurakunnalta muskarivaiheen jälkeen. Selvisi, että useat perheet tahtoisivat jatkaa seurakunnan kerhoissa myös vanhempien työhön paluun jälkeen. Ajallisesti se olisi heille kuitenkin mahdollista vain iltaisin ja viikonloppuisin. Seurakunnassa on viime syksystä alkaen tarjottu iltaisin kokoontuvaa musakerhoa kerran viikossa. Avoin ryhmä on ollut hyvin suosittu ja sekä tutkimukseni että kävijämäärien perusteella tarvetta olisi laajemmallekin toiminnalle. Tämä edellyttäisi joko muutoksia lastenohjaajien työaikaan tai palkkiotoimisten ohjaajien rekrytoimista tehtävään. Vanhempien toive osoittaa toisaalta, että he ovat olleet tyytyväisiä seurakunnan toimintaan mutta toisaalta kokopäivähoitoon siirtyvät lapset eivät välttämättä jaksaa osallistua enää arki-iltaisin tai viikonloppuisin kerhotoimintaan. Aika tulee näyttämään työssä käyvien perheiden todelliset tarpeet ilta-ajan toiminnalle. Ymmärrän kyllä ajatuksen siitä, että tutuksi tulleet ystävät ja iltaisin jatkuva muskariharastus voisivat osaltaan helpottaa työhön paluun aiheuttamaa muutosta lapsiperheissä. Hieman yllättävää oli, ettei yksikään vanhempi ehdottanut lapsilleen luontevaa jatkoa muskarin jälkeen, kuten esimerkiksi musiikkipainotteista päiväkerhoryhmää tai soitinryhmää, johon lapset osallistuisivat ilman vanhempiaan.

Syyskauden alussa 2014 syli- ja minimuskari -nimistä luovuttiin ja seurakunnan musiikkipainotteisia perhekerhoja kutsutaan nykyisin musakerhoiksi. Tiedotusta voitaisiin kehittää kutsumalla seurakunnan työntekijöitä tutustumiskäynneille erilaisiin lapsi- ja perhetyön kokoavan toiminnan ryhmiin, jolloin heidän olisi helpompi kertoa niistä kohtamilleen lapsiperheille.

Koin opinnäytetyön tekemisen elämäntilanteeni vuoksi ajallisesti haastavana mutta samalla opin ja oivalsin sitä tehdessäni paljon. Tahtoisin hyödyntää oppimaani työelämässä. Lapsi- ja perhetyömme tavoitavuus on todella suurta etenkin niiden aikuisten joukossa, joilla ei ole aiempaa kontaktia seurakunnan toimintaan. Näen heissä valtavan potentiaalin, jota voisimme haastatella pyrkiessämme kartoittamaan nuorten seurakuntalaistemme konkreettisia odotuksia. Selvitystyön tuloksille olisi käyttöä Aikuisten kohtaamisen -työryhmässä, jonka työskentelyyn olen osallistunut parin vuoden ajan. Tavoitteenamme on kehittää toimintaa ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia eri-ikäisille aikuisille. Nuorten vanhempien osallisuutta voitaisiin tukea kutsumalla heitä aikuistyön tilaisuuksiin, joihin olisi järjestetty lastenhoito. Henkilökohtainen kutsuminen on osoittautunut parhaaksi tavaksi pyytää uusia ihmisiä mukaan. Kutsusta huolimatta voi kynnys osallistua toimintaan omin päin olla monelle liian korkea. Tästä syystä työntekijän olisi hyvä kutsua useampia perheitä samasta ryhmästä, lähteä alussa itse mukaan tai huolehtia uusien ihmisten tutustuttamisesta seurakuntalaisiin.

Peilattessani muskareiden palautetta työni teoriaosioon voin todeta, että muskareissa onnistutaan välittämään musiikin iloa ja elämyksiä lapsille. Musiikin kuuntelu, laulaminen, soittaminen, laululeikit, loruttelu, musiikkimaalaus ja musiikin tahdissa liikkuminen tukevat lasten kehitystä monipuolisesti ja he saavat niissä onnistumisen kokemuksia. Lapsille seurakunnan muskari on usein ensimmäinen harrastus. Kiireetön ilmapiiri ja mahdollisuus osallistua yhdessä omien vanhempien kanssa takaavat lapsille turvalliset puitteet musiikkiharrastuksen aloittamiseen. Muskareissa on tapana elävöittää leikkejä välineillä, joita löytyy kotoakin. Näitä ovat muun muassa saippuakuplat, höyhenet, kankaat, huivit, pumpuli ja leikkikalut. Ohjaajat mallintavat samalla vanhemmille ja pienille lapsille mukavaa yhteistä tekemistä, joka ei maksa juuri mitään. Musiikkiharrastus tuodaan

luontevaksi osaksi perheiden elämää. Hartauksissa lapselle tulevat rukous, raamatunkertomukset, lastenvirret sekä hiljentymisen tutuksi ja he saavat mahdollisuuden Pyhän kokemiseen. Muskariryhmät tukevat omalta osaltaan perheiden seurakuntayhteyden muodostumista.

Maria Kuljun opinnäytetyössä esitelty käsite *conviviality*, yhdessä elämisen taito, toteutuu mielestäni muskaritoiminnassa hyvin. Tutuksi tulevassa ryhmässä kukin on vuorollaan antajana ja saajana. Jokaisella on jotakin tuotavanaan ryhmään, joka vertaisryhmänä tukee onnistuneesti kävijöiden vanhemmuutta. Tasavertaisessa ja arvostavassa kohtaamisessa ryhmän jäsenet sekä vahvistavat toisiaan että vahvistuvat itse. Yhteisöllisyyden lisääntyminen vahvistaa samalla myös seurakuntaa. Ohjaajan tehtävänä on auttaa vanhempia löytämään oma paikkaansa seurakunnasta, johon he ovat tervetulleita olemaan omana itsenään sekä halutessaan myös osallistumaan sen toimintaan aktiivisina toimijoina.

Lutheria lainaten kaikki ammatit ovat kutsumusammatteja ja kaikki työ tehdään paitsi ihmisille niin myös Jumalalle. Kutsumustyössä tärkeintä ei ole se, mitä tehdään vaan se, miten työtä tehdään. Kutsumus näkyy innostuksena omasta työstä ja osaamisesta sekä pyrkimyksenä kehittyä ammatillisesti. Meillä jokaisella on tarve tulla hyväksytyksi omana itsenämme. Voidakseen ymmärtää toisia ihmisiä tulee ohjaajan pyrkiä ymmärtämään ensin itseään ja tunteitaan. Vastuullisena kasvattajana toimimisen edellytyksenä on oman keskeneräisyytensä hyväksyminen. (Kokkonen & Kokkonen 2008, 245–251). Muskaritoiminnan viehätys on osin siinä, että ohjaajina ei tulla koskaan valmiiksi, sillä aina on varaa tehdä paremmin. Musiikkiosaamistamme sekä tapaamme kohdata lapsia ja aikuisia voimme harjoittaa koko elämämme ajan.

LÄHTEET

- Aikuiset seurakuntalaisina 2012. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkkohallituksen julkaisuja 2012:7.
- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Albinsson, Johanna & Nilsson, Katarina 2011. Musik som pedagogisk resurs i förskolans tidigare år. Högskolan Kristianstad. Lärarutbildningen. (Musiikki pedagogisena voimavarana ennen esiopetusikää. Kristianstadin korkeakoulu, opettajankoulutus.) Viitattu 15.2.2015
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:504812/FULLTEXT01.pdf>
- Alho, Eve; Hautsalo, Hilikka & Perkiö, Soile 1995. Kuuntelun aika. Porvoo: WSOY.
- Anttila, Miika 2009. Martti Lutherin musiikinteologia. Esitelmä hymnologian ja liturgian seurassa. i.a. Viitattu 19.3.2015.
<http://www2.siba.fi/hymno/lutherinmusiikinteologia.html>
- Bergström, Matti 1995. Musiikki, taide ja lapsi. Teoksessa Eve Alho, Hilikka Hautsalo & Soili Perkiö Kuuntelun aika. Porvoo: WSOY.
- Fruehwirth, Anna-Maria & Miinalainen, Jenni 2013. Kasvattajien kokemuksia, toiveita ja kehittämisehdotuksia Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimesta perhekerhosta. Asiakastytyväisyyskysely. Diak-Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK), diakonin virkakelpoisuus, lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.
- Gothóni, Raili 2014. Auttava kohtaaminen II. Sielunhoidon menetelmät ja käytäntö. Helsinki: Raili Gothóni ja Kirjapaja.

- Haastettu kirkko 2012. Kasvatustyö. Artikkeliteoksessa Harri Palmu, Hanna Salomäki, Kimmo Ketola ja Kati Niemelä (toim.) Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115, 134–172.
- Haastettu kirkko 2012. Sielunhoito. Artikkeliteoksessa Harri Palmu, Hanna Salomäki, Kimmo Ketola ja Kati Niemelä (toim.) Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115, 173–193.
- Haastettu kirkko 2012. Haastettu kirkko – johtopäätökset ja pohdinta. Artikkeliteoksessa Harri Palmu, Hanna Salomäki, Kimmo Ketola ja Kati Niemelä (toim.) Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115, 407–416.
- Heinonen, Leena & Porkka, Jouko 2006. Kohtaaminen – kristillisen kasvatuksen ydin. Teoksessa Leena Heinonen, Eero Jokela & Jouko Porkka (toim.) Artikkelikokoelma. Kirkon kasvatustyön painopiste 2006–2008 ”Jumalan silmissä kaunis: tytöt ja pojat.” Helsinki: Kirkkohallitus.
- Hietava, Maria 2013. Vauvamuskarin merkitys lapsille ja heidän vanhemmilleen. Lahden ammattikorkeakoulu.
- Hongisto-Åberg, Marja; Lindeberg-Piiroinen, Anne & Mäkinen, Leena 1994. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi! Espoo: Marja Hongisto-Åberg, Anne Lindeberg-Piiroinen, Leena Mäkinen ja Fazer Musiikki Oy.
- Honkasalo, Satu 2011. Janakkalan seurakunnan perhekerhot vanhemmuuden ja kristillisen kasvatuksen tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK), diakonin virkakelpoisuus, lastentarhanopettajan kelpoisuus.
- Häkkinen, Seppo 2009. Nuori aikuinen kirkon jäsenenä. Teoksessa Henna Hauta-aho & Sanna-Maaria Tornivaara (toim.) Kirkosta kiinni! Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus ja Kirkkopalvelut ry, 11–18.

- Issakainen, Tytti 2005. Musiikki ja pyhä. Teoksessa Tytti Issakainen (toim.) Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla. Kirkkopedagogiikan opas. Helsinki: Lasten Keskus, 117–123.
- Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto 2007. Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Jolkkonen, Jari 2013. Martti Luther – ensimmäinen musiikkiterapeutti? Musiikki ilon ja toivon lähteenä luterilaisuudessa. Esitelmä Musiikki kuuluu kaikille – seminaarissa i.a. Viitattu 21.3.2015.
<http://www.kuopionhiippakunta.fi/@Bin/1873805/Musiikki+tunne-el%C3%A4m%C3%A4n+hoitajana.pdf>
- Jordan-Kilkki, Päivi & Pruuki, Lassi 2013. Miten tehdä tilaa kohtaamiselle? Teoksessa Päivi Jordan-Kilkki, Eija Kauppinen & Eeva Korolainen-Viitasalo (toim.) Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus & tekijät. Oppaat ja käsikirjat 2012:12, 18–27.
- Järvenpään seurakunta 2013. Toimintakertomus ja tilinpäätös. Tasekirja.
- Kallionpää, Katri 17.3.2015. Musiikki hellii aivoja. Soittoharrastus kehittää tiedonkäsittelytaitoja, sanoo tutkija Mari Tervaniemi. Helsingin Sanomat artikkeli.
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö.
- Kettunen, Paavo 2013. Auttava kohtaaminen I. Sielunhoidon perusteet ja teologia. Helsinki: Paavo Kettunen & Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.
- Kiesiläinen, Liisa 1994. Lapsen laatu. Hämeenlinna: Arator Oy (Karisto Oy).

- Kohtaamisen kirkko 2014. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7. Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytteitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C. Katsauksia ja aineistoja 17. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kokkonen, Sari & Kokkonen, Jarmo 2008. Kasvattajan ammatti-identiteetti ja persoonallinen kasvu. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 235–254.
- Korvela, Pirjo 2003. Yhdessä ja erikseen. Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Stakesin tutkimuksia 130. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes).
- Kulju, Maria 2014. ”And I have got new friends all over Europe!” The Experiences of the Participants from the European Diaconal Process: Seeking Conviviality – re-forming Community Diakonia in Europe. (Olen saanut ystäviä ympäri eurooppaa! Osallistujien kokemuksia Euroopan diakoniatyön prosessista: Yhdessä elämisen taitoa etsimässä – diakoniatyöyhteisön uudelleen muodostaminen Euroopassa.) Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK), diakonin virkakelpoisuus.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82328/Kulju_Maria.pdf?sequence=1
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Lapset seurakuntalaisina 2013. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Kirkkohallituksen julkaisuja 2013:1.

Lapsi ja musiikki seurakunnassa 2015. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 24. Kirkko ja toiminta. Kirkkohallitus. Suositukset, ohjeet ja oppaat. Asianumero 2015–00047.

Lapsi on osallinen 2008. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja. Kirkkohallitus.

Lapsivaikutusten arviointi 2015. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 21. Ohjeistus.

Lastenohjaajan ydinosaminen 2010. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja i.a. Viitattu 22.3.2015.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/lastenohj_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/lastenohj_yo.pdf)

Launonen, Pekka 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheissa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 221–234.

LAVA. Lapsivaikutusten arviointi 2015. Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Viitattu 22.3.2015.

[http://sakasti.evl.fi/skasti.nsf/0/89A630F75C56617FC2257C5A00489E6D/\\$FILE/LAVA_ohjeistus_2015_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/skasti.nsf/0/89A630F75C56617FC2257C5A00489E6D/$FILE/LAVA_ohjeistus_2015_www.pdf)

Lindfors, Helena 2000. Perhekerho kohtaamispaikkana ja voiman antajana. Teoksessa Helena Lindfors (toim.) Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Työryhmä: Lea Heikkilä, Helena Lindfors, Seija Saarinen & Hilikka Taipale. Helsinki: Suomen Ev.lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus, 15–50.

Lindfors, Helena 2000. Virikkeitä kerhoon. Kirkkovuoden juhlia. Teoksessa Helena Lindfors (toim.) Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Työryhmä: Lea Heikkilä, Helena Lindfors, Seija Saarinen & Hilikka Taipale. Helsinki: Suomen Ev.lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus, 53–136.

- Lyytikäinen, Tanja & Uysal, Mila 2009. Yhdessä on hauskaa! Musiikkileikkituokioita maahanmuuttajaäideille ja heidän lapsilleen varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseksi. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK), lastentarhanopettajan pätevyys.
- Lämsä, Anna-Liisa 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 49–67.
- Minäkö perhetyön tekijä?- suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa 2009. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10.
- Ojell, Raija 2013. Varhaiskasvatus seurakunnassa. Teoksessa Seija Saarinen (toim.) Tää olis keskellä. Lapsi seurakunnan varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Seurakuntien Lapsityön Keskus ry, 17–31.
- Ollaranta, Ritva & Simojoki, Maija 1980. Musiikkia muksuille. Pienten lasten musiikki-kirja. Helsinki: Otava.
- Perkiö, Soili & Huovi, Hannele 2002. Vauvan vaaka. Helsinki: Tammi.
- Porkka, Jouko 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 153–220.
- Pruuki, Lassi 2010. Miten puhun ja kuuntelen? Dialogisuus varhaiskasvatuksessa ja erityisesti sen uskontokasvatuksessa. Teoksessa Martin Ubani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus Oy, 89–103.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

- Raatikainen, Eija 2015. Lujita luottamusta. Asiakassuhteen rakentaminen sosiaali- ja terveysalalla. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Räsänen, Pekka 2005. Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa Pekka Räsänen, Anu-Hanna Anttila ja Harri Melin (toim.) Tutkimusmenetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-kustannus, 85–102.
- Sinkkonen, Jari 1995. Alussa on hiljaisuus. Teoksessa Eve Alho, Hilikka Hautsalo & Soili Perkiö Kuuntelun aika. Porvoo: WSOY.
- Still, Johanna 2011. Musikalisk lärandemiljö. Planerade musikaktiviteter med småbarn i daghem. Åbo Akademi.
http://bibbild.abo.fi/ediss/2011/still_johanna.pdf
- Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Akateeminen väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 40.
- Tilastokeskus i.a. Viitattu 15.2.2015.
<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/186.html>
- Torri-Tuominen, Mari (toim.) 2010. Kirkkomuskari. Työryhmä: Kristiina Larjava, Liisa Soinio, Heli Vapaakallio. Helsinki: Lasten Keskus.
- Varhaisiän musiikkikasvatus i.a. Musiikkikasvatus Suomessa. Viitattu 28.2.2015.
http://www.musiikinopetus.fi/fi/jarjestelma/varhaisian_musiikkikasvatus
- Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa 2004. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004:8.
- Viinikka, Anne (toim.) 2014. Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Vilén, Marika, Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vähäsöyrinki, Eveliina 2001. Musiikkikasvatus lapsen kasvun ja kehityksen edistäjänä. Vaasan ammattikorkeakoulu, Sosiaalian koulutusohjelma.

Värri, Veli-Matti 2008. Matkalla tulevaisuuteen. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 401–431.

Ylikauma, Pirjo 2008. Miten tarpeet ja tuki kohtaavat perhetyössä? Perheiden arjen todellisuus on edelleen näkymätön. Tukiviesti (2).

LIITE 1

Olen Tarja Karhu. Opiskelen parhaillaan Diakissa sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatusohjaaja ja lastentarhanopettaja -tutkintoa ja teen opinnäytetyöni seurakuntamme muskareista. Teen kyselyn kävijöille kaikissa muskariryhmissämme. Tulen käsittelemään vastaukset täysin luottamuksellisesti eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys tule näkyviin. Mieleni on äärettömän tärkeä ja auttaa kehittämään toimintaamme. Lämmin kiitos tähän kyselyyn antamastasi ajasta!

Taustatiedot

Osallistun ____ lapsen kanssa, lapseni/lasteni ikä:

Olen alle 25-vuotias Olen 25-vuotias tai vanhempi

Olemme käyneet seurakunnan muskarissa yhteensä _____ kuukautta/vuotta.

Olemme lisäksi osallistuneet:

Eka vauva -kerhoon Taaperokerhoon Perhekerhoon

Touhutorstaihin Neuvolan perhevalmennuksen seurakunnan iltaan

Muskari tai joku em. ryhmistä oli ensimmäinen kontaktini aikuisena seurakunnan toimintaan. Mikä niistä?

Ennen lasteni syntymää osallistuin seurakunnan toimintaan

kyllä en

Mihin?

Kysely (Voit jatkaa vastauksiasi lomakkeen kääntöpuolelle, numeroithan ne tälle).

1. Mistä saimme tiedon seurakunnan muskareista?

2. Saimme heti muskaripaikan.

Jouduimme jonottamaan paikkaa _____ kuukautta

3. Syli/minimuskarissa on parasta?

4. Toivoisin lisäksi:

5. Toiveitani muskarin hartauksien suhteen:

6. Olen tyytyväinen tapaan, jolla minut ja lapseni kohdataan ja huomioidaan muskarissa

kyllä en

7. Ellen ole niin mitä olisin kaivannut?

Muskarissa on mielestäni

(RASTITA OIKEA VAIHTOEHTO)

liian vähän

sopivassa määrin

liian paljon

8. Uusia lauluja

9. Toistetaanko niitä

10. Loruja

11. Soittimia

12. Soittamista

13. Laululeikkejä

14. Lastenvirsiä

15. Liikkumista

16. Olen saanut muskarista vinkkejä mukavaan yhdessäoloon lapseni kanssa? Jos, niin millaisia?

17. Olemme saaneet uusia ystäviä muskarista

18. Tapaamme heitä muuallakin

kyllä

ei

kyllä

ei

19. Saan ohjaajilta riittävästi tietoa seurakunnan muusta toiminnasta?

kyllä

en

20. Kehittämistoiveitani muskareille:

21. Millaista toimintaa tahtoisin lapselleni seurakunnassa muskarivaiheen jälkeen?

22. Millaista toimintaa toivoisin itselleni seurakunnassa?

23. Vapaa palaute ohjaajille:

Lämpimät kiitokset vastauksistasi, ne auttavat kehittämään toimintaamme!

LIITE 2

KOONTI VANHEMPIEN ANTAMASTA VAPAASTA PALAUTTEESTA OHJAAJILLE:

- Kiitos!
- Kiitos! Olette ihania!
- Mukavia ohjaajia ☺
- Kiitos monista vuosista ja lapsista välittämisestä. Perheemme on ollut enemmän kuin tyytyväinen lapsille järjestetystä toiminnasta.
- Kiitos mukavasta muskarista ☺ ja hyvää kesää!
- X olet parhaita ohjaajia. Rauhallinen, joustava, iloinen, kiinnostunut perheistä. Äiti ja lapset tykkäävät muskaristasi. Kiitos! ja Hyvää kevättä ja kesää! Toivottavasti syksyllä nähdään!
- Mukavat ohjaajat! Laulattaja Y:llä on kuin enkelin ääni. ☺
- Kiitos!
- Iso kiitos, on ollut mukavaa musisoitua.
- Muskari on ollut todella mahtavaa. Ja ohjaajat ovat ihania. Puitteet muskarille on juuri sopivat. Tuhannet kiitokset teille.
- Kiitos kivasta muskarista (piirros, jossa kukka ja sydän).
- Olemme viihtyneet kerhossa oikein hyvin ja ainakin isompi odottaa aina innolla. Isä on kovasti viihtynyt myös ☺. Ohjaajat ovat mukavia ja täällä on ollut hyvä henki.
- Lastenvirsistä voisi laulaa ainakin ”Ystävä sä lapsien”. Sitä ei enää lauleta paljon missään.
- Olette olleet mahtavia. Kanssanne on mahtavaa jutella ja tunnelma on aina rento ja välitön.
- Kiitos mukavista muskarihetkistä. ☺
- Ohjaajat voisivat kerätä sähköpostiosoitteet ja laittaa viestejä (esim. valokuvauksesta tms. erikoisohjelmasta). Tällöin kaikki saisivat tiedot.
- Lämmin kiitos kuluneista vuosista! Tästä jää ihana muisto ja haikein mielin valmistaudumme viimeisiin muskarikertoihin ennen äidin töihinpaluuta!
- Mukavat, positiiviset ohjaajat. Kiitos!
- Kiitos ihanasta muskarista!
- Kiitos ihanille ja iloisille ohjaajille ☺
- Kiitämme kovasti lämminhenkisiä ohjaajia! Mukavaa kun järjestätte muskarin lisäksi retkenkin!
- Kiitokset kaikille ohjaajille. Erityiskiitos sinulle X, sinulla on loistava ja lämmin tapa ohjata muskaria, ammatikseen muskareita pitävät jäävät kyllä toiseksi!

- Ohjaajat ovat olleet todella mukavia ja muskarihetket ovat sujuneet jouhevasti!
- Ohjaajat ovat olleet innostavia ja vastaanotto muskariin tullessa on ollut positiivinen ja iloinen.
- Ohjaajat olleet mukavia, mutta harmi vaan että on ollut vaihtuvuutta.
- Kiitos kuluneesta talvesta, on ollut mukava ja odotettu harrastus äidille ja lapselle.
- Ohjaajat ovat aina mukavasti lauluissa mukana. Informointi seurakunnan toiminnasta huonoa, myös ensi kauden muskari-ilmoittautumiset olivat menneet ohi. Lauluhetkiä voisi ajoittain suunnitella paremmin -> uusia lauluja, teemoja, vapaaseen leikkihetkeen voisi kehittää esim. henkilökohtaisen/pienryhmä soitinhetken, ym. On mukavaa, että jokaiselle kerralle on varattu jotain tarjottavaa, jossa niin aikuiset kuin lapsetkin on huomioitu. Kiitos menneistä muskarikerroista!
- Suunnitelmallisia muskarituokioita.
- Sisarusryhmissä helpottaisi, jos ohjaajat valvoisivat salia jos toisen lapsen kanssa on leikkihuoneessa. Harjoittelijoita voisi kannustaa samaan. Myös pukemisessa/riisuutumisessa voisi olla apuna. Yhden muskarin aikana voisi laulaa vähemmän lauluja, mutta useamman kerran, jotta ne tulisivat tutummiksi ja lapsetkin jaksaisivat osallistua.
- Z:n kerhossa on ollut parasta rento tunnelma. Kaikki on otettu lämpimästi vastaan.
- Mukavat ohjaajat ja ohjaajien vaihtuvuus ei ole häirinnyt.
- Kiitoksia teille oikein paljon mukavista yhteisistä tuokioista. Lapsemme tykkäävät kovasti tulla tänne, hymyssä suin ☺
- Olemme todella tyytyväisiä. Muskari on meille erittäin tärkeä.
- Hyvät ohjaajat, jotka ovat selkeästi lasten puolella ja sopivasti lapsellisia.
- Kiitokset toiminnan järjestämisestä ja mukavista musahetkistä!